DE THEOSOFISCHE BEWEGING

WAARIN OPGENOMEN: „THEOSOPHIA"

REDACTIE: DE ALG. SECR. DER T.V., DR. J. J. VAN DER LEEUW, MEJ. TONY DE RIDDER, DR. J. W. BOISSEVAIN, J. H BOLT, DRS. D. H. PRINS. VASTE MEDEWERKERS: DR. D. ALBERS, J. VAN DIJK

JANUARI 1931 JAARGANG 27 No. 1

INHOUD.

De Nederlandsche Afdeeling is slechts aansprakelijk voor stukken in de rubriek „Officieel Gedeelte" opgenomen. Dit blad verschijnt maandelijks en wordt kosteloos toegezonden aan alle leden der T.V. Nederl. Afdeeling. Abonnement niet-leden f 5.— per jaar. Advertenties per halve pag. f 12.50, ¼ p. f 7.50, ⅛ p. f 5.—, 1/16 p. f 3.50. Adres Redactie en Administratie: Tolstraat 156, Amsterdam Z. Tel. 22687. Postgiro 19721. Gemeentegiro Amsterdam T 200.

BIJ HET EERSTE NUMMER. J. J. van der Leeuw.

Volgens besluit van de Nationale Raad verschijnt thans het eerste nummer van de nieuwe „Beweging", waarin „Theosophia" is opgegaan. Voortaan zal dus het karakter van de „Beweging" tweeledig zijn, allereerst algemeene artikelen en nieuws van algemeen interesse, en verder een gedeelte meer speciaal de Theosofische Vereeniging betreffende.

Wat nu het algemeen gedeelte aangaat, dit heeft ten doel artikelen en nieuws van algemeen interesse aan alle leden te brengen en daardoor hun theosofisch inzicht te verrijken.

Nu blijft altijd de vraag wat theosofisch van waarde is en wat niet. De meeste verschillen van meening welke in de theosofische beweging te vinden zijn, komen voort uit verschillende opvattingen over theosofie en theosofisch werk.

Nu is er toch iets, dat wij als „theosofisch" erkennen, al kunnen wij het ook niet altijd onder woorden brengen. Wanneer wij van een geschiedkundig persoon of een thans levend man zeggen, dat hij een waar theosoof was of is, dan bedoelen wij daar niet mee, dat hij lid is der T.V. of dat hij het eens is met theosofische leerstellingen. Omgekeerd kunnen er leden der T.V. zijn, volkomen doorkneed in theosofische leeringen, van wie wij wellicht niet zouden zeggen, dat zij „ware theosofen" zijn. Het is dus iets in den mensch zelf, afgescheiden van lidmaatschap of geloof, dat hem tot theosoof maakt. Wat is het? Goedheid, bereid zijn medemenschen te dienen, beheerscht in levenswijze, maakt dat een mensch tot theosoof? Generaal Booth, de stichter van het leger des heils, had dit alles en meer; toch zouden wij hem niet een „waar theosoof" noemen, daar hij teveel vereenzelvigd was met een bepaalde, niet zeer ruime geloofsvorm. Een figuur als Akbar daarentegen of More zou waarschijnlijk door alle theosofen als waar theosoof worden gehuldigd, eveneens een Plato, een Pythagoras, een Hypatia of een Bruno. Wat is het, dat onder alle verschillen van ras, natie, geloof of werk een mensch dit typisch theosofische geeft?

Ik zou zeggen het besef van het leven, dat één is en zich uit in vormen, die vele en verschillend zijn, het streven, dat leven steeds meer bewust te ervaren in onszelf en daardoor in alles rondom ons. Want dat is, ideëel gesproken, het theosofisch standpunt, het is het standpunt van het leven dat centraal is, van waaruit de vele stralen ieder in eigen inwezen gezien en erkend kunnen worden. Het standpunt van het eene leven dus, zich in noodzakelijke vormverscheidenheid uitend. Het kunnen zien van één menschheid in verschil van ras en volk, met volle erkenning van de noodzaak en waarde dier verschillen; het kunnen zien

van één dorst naar leven in alle godsdienstvormen met eerbiediging van al hun noodzakelijke verschillen; het zien van één menschelijk leven dat zich uit op zooveel verschillende wijzen, in religie, kunst, wijsbegeerte zoowel als in wetenschap, economie en politiek. Altijd het zien van eenheid in veelheid. Nooit vorm alleen aanbidden, nooit één bepaalde vorm als alleen zaligmakend verheerlijken. Nooit dus de zonde van het absoluut-maken begaan, steeds de relativiteit erkennend. Daardoor begrijpend en verdraagzaam, niet uit slappe neutraliteit, maar uit liefde tot het leven dat overal is. Het niets buitensluiten dus, in alles het eigen leven wetend. Het zien van het geheel in het tijds-gebeuren, het plan als het ware, niet de chaotische details alleen. Leven, dat wil zeggen „zin" erkennen in al wat gebeurt, niet verstandelijk verklarend, maar uit het gebeuren zelf begrijpend. Zoo beteekent theosoof zijn: met het leven vereenzelvigd zijn, niet met een bepaalde vorm. En hierin spreken theosofie en Krishnamurti met één stem, ja is Krishnamurti wellicht de theosoof bij uitstek. Want wat leert hij anders dan den weg tot het leven uit de kerker van afgescheidenheid in vorm naar het vrije zonnige leven. Zijn strijd was ook nooit tegen de theosofie, maar alleen tegen de vorm-vereenzelviging, die ook in de theosofische beweging te vinden was.

Zoo is dan het streven van dit tijdschrift, dat levensbegrip op te wekken, zoowel in het begrip van het algemeen levensgebeuren, als ook in het speciaal gebeuren van onze bezielende tijd. Het bewijs toch dat een theooof waarlijk levend is, ligt erin, dat hij zijn tijd niet ontvlucht, maar als levensgebeuren begrijpt en er aan mede arbeidt. Zoo moeten wij niet slechts zijn kinderen van onze tijd, maar scheppers van de komende tijd.

In het nieuwe tijdschrift zullen verschillende rubrieken voorkomen, die wij nog nooit in een theosofisch tijdschrift hadden. Zoo hebben wij dr. Albers bereid gevonden een geregelde Blavatsky-rubriek te verzorgen, die ten doel zal hebben de liefde tot het werk van H.P.B. bij de leden op te wekken en hen aldus tot eigen studie te brengen. Tevens een rubriek „Voor vijftig jaar", waarin onze bibliothecaris, de heer Boissevain, zal vertellen wat van maand tot maand vijftig jaar geleden in onze tijdschriften en literatuur voor belangwekkends gezegd werd of in de beweging gebeurde. In de rubriek „Dit zal U interesseeren" zullen niet slechts theosofisch getinte meeningen of gebeurtenissen geciteerd worden, doch ook het tegendeel. „Du choc des opinions jaillit la vérité"; soms is een citaat een sterker argument dan een weerlegging.

Ik zou de leden willen waarschuwen deze rubriek niet al te ernstig op te nemen, maar te trachten te begrijpen, dat er vele verschillende soorten menschen zijn, die zich op vele verschillende wijzen uiten. Overigens is wel het eenvoudigst, dat gij het tijdschrift zelf leest.

D. H. Prins.

Het eerste nummer van ons nieuwe tijdschrift zou niet af zijn, indien het niet een warm woord van dank bracht aan de voormalige redactieleden van *Theosophia* voor al hetgeen ze in de afgeloopen jaren door hun arbeid voor de theosophische beweging hebben gedaan. Als hun medewerker gedurende bijna vijf jaar ben ik van dat werk getuige geweest en de ervaringen in dien tijd opgedaan, zijn van zoodanigen aard, dat ik gaarne, zeer gaarne van de gelegenheid gebruik maak, mijzelf in dezen tot woordvoerder van de theosofische vereeniging te promoveeren. Op onze redactievergaderingen, waar het lot van ingezonden artikelen, waarover we het in eerste instantie niet eens geworden waren, bezegeld werd, waar we plannen beraamden om *Theosophia* leesbaarder, aantrekkelijker te maken, was het steeds Mevr. Ros die op de bres stond voor het prestige van de theosofische beweging, dat wij door onze redactioneelen arbeid hadden hoog te houden, en dikwerf waren hare critische opmerkingen ingegeven door de vrees, misverstanden te wekken en vooroordeelen te voeden, welke het verwezenlijken der theosofische idealen in de wereld zouden bemoeilijken. De ervaring van U — Mevr. Ros — in Uw jarenlange arbeid voor de T.V. opgedaan, is ons vaak van grooten dienst geweest.

Wat het werk van den heer van Vlaardingen betreft, het valt mij niet moeilijk om uit de vele goede herinneringen, die ik aan onze samenwerking zal behouden, er een naar voren te brengen, die duidelijk doet zien, wat de lezers van *Theosophia* aan hem verschuldigd zijn. Meer dan eens, broeder van Vlaardingen, heb ik onze secretaresse gevraagd, om, als ze ingekomen artikelen ter beoordeeling bij ons rondzond, ze na U te mogen ontvangen, om zoo te kunnen profiteeren van het zorgvuldig overwogen oordeel, dat gij na het doorlezen placht te geven. De zorg, waarmee gij er voor waakte, dat wat wij onze lezers aanboden zooveel mogelijk naar vorm en inhoud goed was, zal mij steeds als een opwekkend voorbeeld voor den geest staan. En nu achteraf begrijp ik, dat menige wenk, dien ik zelf ontving toen ik — nog geen redactielid — mijn eerste pogingen om mijn denkbeelden schriftelijk te formuleeren inzond, van U afkomstig is geweest. Als ik hier even een persoonlijk woord mag inlasschen dan is het een: heb dank voor die opbouwende critiek.

Lest best Mej. v. d. Willigen. Uw werk aan het door U zoo geliefde *Theosophia* kan moeilijk te hoog aangeslagen worden. Het was voor het meerendeel van dat werk, waarvan „men" gewoonlijk niets merkt, waaraan meestal ternauwernood gedacht wordt, maar dat niettemin gebeuren moest om het maandelijks de wereld insturen van ons tijdschrift mogelijk te maken. Geen

artikel werd gepubliceerd of de laatste drukproef, dikwijls ook op een na de laatste, ging door Uw handen. De drukproeven van de zoo omvangrijke rubriek „Van verre en nabij" verzorgde gij geheel. Een zeer groot aantal vertalingen van Uw hand vonden hun weg naar onze lezers, en meer dan eens, als door een of andere teleurstelling nog enkele pagina's van *Theosophia* op het uiterste nippertje gevuld moesten worden, zat ge uur aan uur aan Uw schrijftafel om zulk een vertaling nog bijtijds klaar te hebben. En dan de correspondentie. Wij hadden het heel gemakkelijk: als een stuk volkomen ongeschikt was, dan maakten we er korte metten mee, maar voor Uw rekening bleef dan nog de onaangename taak om den schrijver er van te overtuigen, dat er te veel aan zijn pennevrucht ontbrak om die op te nemen. En wanneer dan een soms in erg duidelijk Nederlandsch gestelde repliek kwam, trof die U dadelijk, wij hoorden er later van, als de eerste niet altijd prettige indruk was vervaagd. Niemand, die niet van nabij Uw werk heeft aanschouwd, kan vermoeden, hoeveel tijd en moeite ge op deze wijze aan onze Theosofische Vereeniging gegeven hebt, hoeveel zorgen ge om harentwille gehad hebt. Waarlijk, het is geen frase, als ik zeg het een voorrecht te achten U daarvoor namens ons allen — leden der Theosofische Vereeniging — dank te zeggen.

BLAVATSKY RUBRIEK.

Mr. Dr. D. Albers.

I. ONZE HOUDING TEGENOVER DE WERKEN VAN H. P. B.

Volgaarne aanvaard ik de uitnoodiging der Redactie van onze nieuwe Beweging, om daarin een rubriek te verzorgen over de werken van H. P. Blavatsky. Ook stem ik er geheel mede in, dat deze rubriek zal trachten te zijn een opwekking tot de studie van en de liefde voor de geschriften van haar, die onder de grootste moeilijkheden en ondanks de venijnigste aanvallen met nimmer falenden moed en volharding tot het einde van haar zoo moeilijk leven heeft gewerkt *) om ons de helpende hand te bieden voor het veroveren van de waardevolle theosofische levensopvatting.

Niet meer dan een opwekking tot studie, tot zelf denken, want zonder dat is een levensopvatting, die op dien naam aanspraak kan maken, niet te verwerven. Een ander en dus ook H.P.B., kan ons daarbij slechts helpen, maar het is wel een zeer effectieve hulp, die zij ons biedt.

„To all true Theosophists" droeg zij haar *Secret Doctrine* op.

---

*) Bijzonder interessant en goed gedocumenteerd is het leven van H. P. B. beschreven door een harer medewerkers William Kingsland in zijn in 1928 verschenen boek „The real H. B. Blavatsky. A study in Theosophy and a memoir of a great soul".

Toonen wij ons die opdracht waardig door haar werken te bestudeeren, niet alleen als een plicht van dankbaarheid, maar ook in ons eigen belang en in dat onzer medemenschen, die wij door de aldus verworven kennis kunnen helpen.
Op dit laatste zou ik den nadruk willen leggen, want het zou allerminst in den geest van de stichteres onzer Vereeniging zijn, als wij niet anders dan boekenwurmen werden. In de *Key to Theosophy* (blz. 155, 3e ed.) drukte zij het op de haar eigen kernachtige wijze met deze woorden uit: „Ik zeg werken, krachtig werken, in plaats van louter goede bedoeling en praten".
Wie goed wil handelen, moet echter eerst weten hoe te handelen en daarom is het voor ons zaak om zoo diep mogelijk in de theosofie door te dringen, teneinde voor ons den steun dezer levensopvatting, die de onze is, te verkrijgen. H.P.B. kan ons daarbij helpen. Niet zij alleen. Ook zij, die in haar geest op haar werk hebben voortgebouwd. Ook de wetenschap met haar wondervolle ontdekkingen, ook de wijsbegeerte, zoowel Kant als Bergson, om maar een paar namen te noemen en ten slotte de godsdienst, die in haar moderne denkers ons dikwijls zoo merkwaardig nabij komt. Niets van dit alles behoort voor den theosoof buiten het veld van zijn belangstelling te vallen. Noemde H. P. B. op het titelblad der *Secret Doctrine* de Geheime Leer niet de synthese van wetenschap, godsdienst en wijsbegeerte? Alle kanalen van menschelijke kennis kunnen ons helpen, maar vooraan in de rij staat voor ons toch wel de schrijfster van genoemde synthese.
Men zegge niet, dat de *Secret Doctrine* te moeilijk is. Na de *Key to Theosophy* als inleiding gebruikt te hebben, kan een ieder, die denken wil, er geestelijk voedsel in vinden, al begrijpt hij misschien niet dadelijk alles. Zonder moeite is niets op deze wereld te krijgen en zeker niet het allerkostbaarste: een waardevolle, steungevende levensopvatting.
Het is de bedoeling in deze rubriek H. P. B. door aanhalingen zooveel mogelijk zelf aan het woord te laten en daarbij in het bijzonder de aandacht te geven aan het verband tusschen haar leeringen en de moderne opvattingen in wetenschap, godsdienst en wijsbegeerte.
Als inleiding zouden wij onze houding tegenover de werken van H. P. B. kunnen bepalen, zooals zij zelf wilde, dat die zou zijn. Op de allereerste bladzijde van het Voorbericht der *Secret Doctrine* wijst zij er op, dat dit boek „geenszins als een *openbaring* wordt aangeboden". Verder maakt zij er in hetzelfde Voorbericht aanspraak op, dat het boek op één lijn gesteld wordt met de „werkhypothesen" van de moderne wetenschap en verklaart zij: „het beroept zich niet op eenig dogmatisch gezag".
Kan het duidelijker gezegd worden, dat wij zelf moeten denken

al kunnen wij daarbij dan met vrucht gebruik maken van de „werkhypothesen", zooals zij het magistraal opgetrokken gebouw harer wereld- en levensbeschouwing bescheidenlijk noemde?
Geen gelooven op gezag of zooals zij het in de *Key to Theosophy* (3e ed. blz. 60) uitdrukte: „Geloof is een woord, dat niet wordt gevonden in Theosofische woordenboeken".
Als haar eigen houding tegenover de leeringen van anderen haalde zij kort en krachtig en met volle instemming in *Isis Unveiled* (ed. 1923 blz. XVI) het woord van Horace Greeley aan: „Zonder voorbehoud aanvaard ik de inzichten van geen enkel mensch, levend of dood".
Laat onze houding ook tegenover H. P. B. een kritische zijn, zij wenscht het aldus in ons eigen belang: wat zij ons gaf, kan kritiek verdragen. Maar die kritiek moet een eerbiedige wezen, omdat het betreft iemand, die veel van haar kennis aan hooger bron ontleende en die zonder reserve alles, letterlijk alles, wist op te offeren om ons die kennis te brengen.
Ook aan het feit, dat zij haar kennis voor een groot deel van de Meesters van Wijsheid ontving, wil zij allerminst een aanspraak op gezag voor die kennis ontleenen. Zij schreef in de Inleiding der *Secret Doctrine* (1ste ed. blz. XIX, 3e ed. blz. 3): „Het is boven alles van belang om in gedachte te houden, dat geen theosofisch boek hoe weinig ook in waarde stijgt door het als gezaghebbend voor te stellen". En het was voorzeker met het oog op hen, die voor de mededeelingen van de Meesters van Wijsheid onvoorwaardelijk geloof wenschten, dat zij aan het slot van de *Key to Theosophy* (3e ed. blz. 192) schreef: „Ik zeg nog eens: iedere ernstige theosoof betreurt tegenwoordig uit de grond van zijn hart, dat deze heilige namen en dingen ooit in het publiek zijn genoemd".

GIJ SCHEPT UW EIGEN TOEKOMST. Dr. Annie Besant.

Vertaald uit „The Theosophist" door Dhr. W. B. Fricke.

Er bestaat een wet in de Natuur, die oorzaken en gevolgen verbindt. In haar meest algemeenen vorm, kan zij neergelegd worden in het aangenomen axioma van de wetenschap: „Actie en reactie zijn *gelijkwaardig* en *tegenovergesteld* aan elkaar". Deze wet beteekent, dat wanneer het evenwicht in de Natuur verbroken wordt, dat evenwicht de neiging heeft, zich weer te herstellen.
Niemand, die ook maar de minste wetenschappelijke opleiding heeft gehad, zal het bestaan van *Natuur*wetten ontkennen. Deze wetten houden geen *dwang* in. Zij constateeren eenvoudig bepaalde gevolgen, welke zooals men heeft opgemerkt steeds plaats vinden. Wanneer een zeker feit plaats heeft, is een ander bepaald feit daarvan het onveranderlijk gevolg. Dit is de grondslag van de Wet van Oorzaak en gevolg.

 De wetten door menschen gemaakt zijn bevelen tot handelen of tot niet handelen, de straf die volgt, wordt door *menschen* bepaald. Bij een *natuurwet* is dit echter anders. Zekere *voorwaarden* worden vastgesteld en waar deze in acht genomen worden, zullen en moeten er bepaalde toestanden het gevolg van zijn. De Natuur laat U volkomen vrij te zaaien *wat gij* wilt. Maar indien gij *rijst* wenscht te oogsten, zal het U niet baten *gerst* te zaaien, of *distelen*. „Neemt U in acht, God laat zich niet bespotten; wat de mensch zaait, *dat* zal hij maaien". Dat is Karma, niets meer en niets minder.
Het zal U niet moeielijk vallen, het denkbeeld van „*Wet*" uit te breiden tot de verstands- en gevoelswerelden.
Alle werelden zijn met elkander *verbonden* en de Wet geldt voor allen. Er is geen sprake van dwang. Kiezen kunt gij, *maar* uw keus zal bepaalde gevolgen hebben. Dit kan iemand doen denken, dat hij niet vrij is in zijn handelen en *zelf* niets kan doen. Doch beschouw de wet van de zwaartekracht, namelijk dat voorwerpen neiging hebben zich in de richting van het middelpunt der aarde te bewegen. Een dom mensch zou kunnen denken: Hoe is het dan mogelijk voor iemand om zich *opwaarts* te bewegen. Eenvoudig door tegenover de natuurkracht, welke U naar *beneden* trekt een andere natuurkracht in werking te stellen, waardoor gij U *opwaarts* kunt bewegen, n.l. spierkracht. Gij *verbreekt* de wet der zwaartekracht niet. Gij gevoelt haar werking door de inspanning waarmede gij U opheft tegen de zwaartekracht in. Wanneer gij verder studeert zult gij bemerken, dat juist doordat de Wetten *ónveranderlijk* zijn, de mensch zich vrij te midden van hen kan bewegen. Doch slechts op *één* voorwaarde, dat hij hen *kent* en *begrijpt;* anders is hij *slaaf*. „De Natuur wordt door *gehoorzaamheid* overwonnen".
Gij kunt niet tegen de Natuur in strijden. Zij is te machtig voor de zwakke krachten van den mensch. Maar gij kunt haar juist laten doen wat gij wilt, als gij de wetten kent, waarbinnen haar krachten werken.
De mensch wordt niet gedwongen door de Natuur, hij is haar slaaf niet. Hij staat te midden van wetten en krachten, die hij kan ontdekken en berekenen. Wanneer hij ze *kent*, kan hij ze besturen en gebruiken.
De Natuur zal hem nooit teleurstellen, noch van haar vasten weg afdwalen. Indien de mensch faalt, ligt de oorzaak in gebrek aan kennis. Oude godsdiensten en ook sommige nieuwere zeggen dat het mogelijk is de zekerheid der Wet, die onveranderlijke, onschendbare zekerheid, over te brengen naar het rijk van het verstand en gevoel.
Inderdaad is de menschen *dan* meester van zijn lot, want hij kan werken in deze werelden, die de toekomst scheppen en hem

maken tot wat *hij* wil zijn. Onder de *algemeene* Wet van Handeling staan die *bijkomende* wetten.

Dat gedachte de kracht is, die het karakter opbouwt; zooals ge denkt, zoo wordt ge.

Dat de kracht, die wij begeerte of wil noemen, (twee vormen van dezelfde kracht), U en datgene wat gij begeert tot elkander trekt.

Dat het gevolg van uw gedrag tegenover anderen, voor hen geluk of smart teweeg brengend, als *geluk* óf *smart* tot *u* terugkeert.

Indien de mensch deze drie wetten kent en weet op welke wijze hen toe te passen, wordt hij meester van zijn eigen toekomst, de schepper van zijn eigen lot.

GEDACHTE BOUWT HET KARAKTER OP.

Gij kunt deze uitspraak toetsen zoowel aan de Heilige Schriften uit het verleden, als aan uw eigen ondervinding, hetgeen wellicht *beter* is. Want uw persoonlijke ervaring blijft uw eigendom en kan niet worden te niet gedaan. Wanneer gij er absoluut *zeker* van wenscht te zijn, of gedachte het karakter bouwt probeer het dan! Het is zeer eenvoudig. Laat ons als voorbeeld nemen, dat ge *prikkelbaar* zijt. Dit is geen misdaad doch een zeer algemeen voorkomende zwakheid. Gij hebt bemerkt, dat ge zeer gemakkelijk uit uw humeur raakt. Als gij dit eenmaal weet, denk er dan *nooit* meer aan, want indien gedachte karakter opbouwt, dan zal de gedachte aan die eigenschap haar belevendigen en versterken. Denk aan de *tegenovergestelde* eigenschap, *geduld,* gedurende vijf minuten elken morgen. Doet het geregeld, want het is een wetenschappelijke proefneming. Denk er aan zooals ge zelf wilt, stel u zelf voor als volmaakt geduldig. Denk aan de menschen die uw geduld het meest op de proef stellen. In uw gedachte moogt ge zelfs niet aan de *minste* prikkelbaarheid toegeven. In dit *verstandelijk beeld,* moet gij *geduldig* zijn. Herhaal dit een week lang elken morgen. Gij zult zien, dat de gedachte van geduld in uw denkvermogen zal opkomen, zonder dat gij haar in den loop van den dag oproept. Dat is het eerste teeken, dat uw morgengedachte haar werk doet. In het begin zal zij boven komen *na* een uitbarsting van prikkelbaarheid. Ga voort, totdat de gedachte van geduld *vóór* de beproeving komt. Na weinige maanden zult ge bemerken, dat gij de gedachte van geduld als deel van uw *karakter* hebt *vastgelegd.* Op die wijze kunnen wij ons van de eene zwakheid na de andere ontdoen. Wij kunnen ons karakter opbouwen, even zeker als een metselaar met den eenen steen na den anderen een muur kan opbouwen.

BEGEERTE TREKT DEN PERSOON DIE BEGEERT, EN HET BEGEERDE TOT ELKANDER.

Gij ziet de éene beweegkracht in het Heelal overal als aantrekking.

 Zoo lang zij bij U wordt opgewekt door *uiterlijke* voorwerpen is haar naam „*Begeerte*". Wanneer diezelfde kracht van binnen uit wordt bestuurd, noemen wij haar *Wil*. Alles wat gij wenscht te bezitten wordt door begeerte tot U getrokken, omdat er *Eén* Leven in alles woont, en de levens die door hun verschillende vormen gescheiden zijn, trachten voortdurend naar hereeniging.

WANNEER GIJ ANDEREN GELUK OF SMART AANDOET, ZULT GIJ GELUK OF ELLENDE OOGSTEN.

Al naar den uitslag van onze handelingen tegenover anderen, ontstaat een gelijksoortige wisselwerking bij ons zelf. Zooals men door rijst te zaaien, ook rijst kan oogsten, zoo oogst gij vreugde, wanneer gij vreugde zaait.
Doch gedaan met een zelfzuchtig oogmerk, heeft het zijn uitwerking in een zelfzuchtig karakter.

Tracht er naar deze drie wetten te begrijpen en in te zien, dat gij zelf Uw toekomst kunt scheppen door ze in toepassing te brengen. Een geringe kennis van Karma, is vaak gebleken gevaarlijk te zijn, want een gevolg kan zijn, dat er een neiging uit voortvloeit om bij de pakken te gaan neerzitten en te zeggen: „Het is mijn Karma".
Evenals alle Natuurwetten is het geen kracht die dwingt, maar waarmede gewerkt *kan* worden. Bedenk dat ingespannen *arbeid* alles te boven komt. „Exertion is greater than destiny". De gedachte en begeerte van het oogenblik zijn vaak juist voldoende om evenwicht te scheppen, niet alzoo de tegenwerkende krachten. Gij moogt voor het oogenblik niet slagen, doch zult morgen of overmorgen overwinnen.
Gij moet hulp bieden waar anderen onder *hun* Karma gebukt gaan. Zoo gij uw best niet doet om *hen* te helpen, maakt *gij* Karma, dat de oorzaak zal zijn van afwezigheid van hulp, wanneer gij zelf in nood verkeerd. Bovendien is *helpen* uw plicht. Steeds vriendelijk te handelen is onze plicht.

OPENBARING OF ERVARING, HET CONFLICT IN DE THEOSOFIE.

J. J. van der Leeuw

LEZING GEHOUDEN VOOR DE LONDENSCHE FEDERATIE VAN DE THEOSOFISCHE VEREENIGING OP 15 JUNI, VOOR DE HOLLANDSCHE CONVENTIE OP 21 JUNI, EN VOOR HET EUROPEESCH CONGRES IN GENEVE OP 30 JUNI 1930.

Er was een tijd, dat geen twijfel mogelijk scheen omtrent de toekomst van de Theosofische Vereeniging. Er was ons gezegd, dat de Meesters van de Wijsheid ze gesticht hadden en dat zij de hoeksteen zou zijn van de godsdiensten der toekomst. Dientengevolge kwam de mogelijkheid van mislukking bij de leden

nauwelijks op; wereldrijken mochten ten onder gaan, kerken op-houden te bestaan, maar de Theosofische Vereeniging zou door de eeuwen heen duren.

De laatste jaren echter is bij velen ernstige twijfel gerezen aangaande deze toekomst. De wereld in het algemeen stelt niet meer zooveel belang in de theosofie of in de theosofische beweging als veertig jaar geleden. Toen werd de Vereeniging bestreden als een gevaarlijke pioniersbeweging, nu wordt zij met onverschilligheid bezien en beschouwd meer als een overblijfsel uit het verleden dan als een belofte voor de toekomst. In bijna iedere Sectie is de boekverkoop aanmerkelijk gedaald, hetgeen aantoont dat de literatuur, die eens tot het publiek sprak, thans niet langer gewenscht wordt.

INNERLIJK CONFLICT.

Ernstiger echter dan de onverschilligheid van de moderne wereld ten opzichte van de beweging is het conflict in de beweging zelf. Ik spreek niet over een conflict tusschen persoonlijkheden; deze doen er niet toe. Het conflict is er een tusschen verschillende standpunten, verschillende wereldbeschouwingen. Ik zou het willen definieeren als het conflict tusschen *openbaring* en *ervaring*. Dit conflict is inherent geweest aan de theosofische beweging vanaf het begin, maar is pas acuut geworden sinds 1925. Toen was het dat aan de eene kant openbaring fantastisch werd en daardoor twijfelachtig, en aan de andere kant ervaring met nadruk geleerd werd door Krishnamurti als de weg van het leven.

Een systeem van openbaring is alleen dan mogelijk, wanneer er slechts één orakel is, of kanaal van openbaring, waarvan het gezag niet in twijfel getrokken kan worden. Meerderheid van orakelen is de dood voor de openbaring. Toen derhalve in 1925 werd aangekondigd, dat de wereldleeraar twaalf apostelen zou hebben, zooals tevoren in Palestina, maar Krishnamurti zelf ontkende apostelen of leerlingen te hebben, was het onontkoombaar, dat de leden zich zouden beginnen af te vragen of deze openbaring evenals vroegere te vertrouwen was of niet. Te voren hadden de ceremonieele bewegingen hun volgelingen voornamelijk gewonnen, omdat zij werden aangekondigd als een voorbereiding voor het werk van den komenden leeraar. In zijn naam en op zijn gezag werden ze begonnen en zij, die er deel aan namen, voelden dat zij het werk van den leeraar deden. Maar toen hij zijn leering begon en de waarde van ceremonieel ontkende, het een hinderpaal voor bevrijding noemend, waren er wederom velen, die zich afvroegen hoe deze tegenstrijdigheid kon worden verklaard. Vele vernuftige verklaringen werden naar voren gebracht, maar het feit bleef bestaan, dat het geloof in de openbaring voor altijd geschokt was. Het gevolg hiervan is geweest, dat het werk en de zelfopoffering der leden, in zooverre deze

 gegrond waren op zulk een geloof in openbaring, aanmerkelijk verminderd zijn. In de harten van velen hebben twijfel en wanhoop de plaats ingenomen van niet-vragend geloof. Het onontkoombaar resultaat is een ontbindings-proces, waarin velen van de ernstigste leden een beweging verlieten, waarin zij niet langer vertrouwen hadden.

NOODZAAK VAN KRITIEK.

Het is mijn bedoeling in deze lezing de oorzaken van dat ontbindingsproces op te zoeken en zoo mogelijk een weg tot genezing te vinden. Ik zal daarom zeer vrijmoedig kritiseeren. Nu is kritiek steeds zeer onpopulair geweest in de Theosofische Vereeniging. In theorie is ons platform vrij, maar in praktijk vindt iemand, die verschillend denkt van de rest, hoe vrij hij ook moge zijn om zulks te doen, geen platform om zijn gedachten uit te drukken. Men is steeds bang geweest voor eenig idee, dat „de harmonie onder de leden kon verstoren". Kritiek, hoe vriendelijk ook uitgedrukt, werd onmiddellijk gebrandmerkt als „wreede en onrechtvaardige aanvallen", als „onbroederlijk", en in laatste instantie als staand onder de invloed van duistere machten. Het is de middeleeuwsche houding, waarbij de zwavellucht van satanische werkzaamheid bespeurd wordt, waar ook een opinie wordt uitgedrukt, verschillend van onze eigen.

Ik spreek uit liefde voor de waarheid, niet om de theosofie aan te vallen. Het eenige wat ik van u zou willen vragen is te gelooven, dat ik het oprecht verlangen heb onze leden te helpen in hun staat van verwarring, en mij niet te verdenken van siniestere bedoelingen. Ik voel mij meer als een dokter bij het bed van een patient; hij moet zijn aandacht richten op de organen die ziek zijn, en kan den patient alleen dan helpen, wanneer hij iedere mogelijke oorzaak van ziekte naspeurt. Wanneer de dokter zegt, dat het hart van een patient zwak is, noemen wij hem niet onbroederlijk en zeggen niet, dat hij den patient op wreede wijze aanvalt; wij zeggen niet tot hem dat hij alleen op het goede in den patient moet letten en niet op het kwade en dat hij liever de nadruk moet leggen op de gezonde toestand van de longen, dan op de zieke toestand van het hart. Ik moet spreken van de ongezonde symptomen in de theosofische beweging en het is alleen door een grondige kritiek, dat wij deze kunnen analyseeren.

SOORTEN VAN THEOSOFIE.

Bij het bekritiseeren van de theosofie moeten wij nu allereerst vragen: Welke theosofie? Historisch beteekent het woord de ervaring van het goddelijke, in tegenstelling met theologie, die discussie is óver het goddelijke. Deze ervaring van het eeuwige, van de werkelijkheid, het leven, of de waarheid, staat buiten alle discussie. Zij bestaat waar ook een mensch ze ervaart en

kan noch bekritiseerd noch ontkend worden. Ten tweede is het woord in een vroeg theosofisch manifest gebruikt als beteekenend „het archaïsch systeem van esoterische wijsheid in de hoede van de Broederschap der Adepten". Ik kom op deze opvatting nog terug, maar op het oogenblik houd ik er mij niet mee bezig. Ten derde wordt theosofie opgevat in de beteekenis van het stelsel van leeringen, dat sinds het begin van de Theosofische Vereeniging in boeken of lezingen voor het publiek is gebracht. Dat is wat de wereld in het algemeen als theosofie kent.

Ten slotte is er de praktijk in belangrijke centra van theosofisch werk, waar wij in het werk dat gedaan wordt en de doeleinden die de menschen voorgehouden worden, kunnen zien wat als waardevol beschouwd wordt. Op het oogenblik spreek ik alleen over deze laatste vormen van theosofie, d.w.z. over dat wat de wereld is voorgehouden in boeken en lezingen of wat gezien kan worden in centra van theosofische arbeid.

DUALISTISCHE ACHTERGROND.

Deze theosofie werd geboren in de tweede helft van de 19e eeuw. Dat einde van de 19e eeuw was een periode van levensvervreemding. De mensch besefte de levende verhoudingen der dingen niet langer en maakte objectieve, absolute entiteiten uit datgene, wat alleen beteekenis heeft als levende verhoudingen. Zoo beschouwde hij de wereld, die hem omringde, als een objectief heelal, dat daar tegenover hem stond, onafhankelijk van zijn bewustzijn. In waarheid is wat wij de wereld rondom ons noemen, de wijze waarop wij de werkelijkheid vertolken, die ons bewustzijn aandoet. Deze vertolking, in termen van ons bewustzijn, is ons wereldbeeld, dat slechts werkelijk is met betrekking tot het bewustzijn waarin het ontstaat. Zoolang deze betrekking wordt erkend is alles wel; het leven of de werkelijkheid doet den mensch aan en wordt door hem veruitwendigd als wereldbeeld in zijn bewustzijn. De mensch is dan het brandpunt, waardoor dit proces zich voltrekt, en er is een ononderbroken stroom van leven: de werkelijkheid doet hem aan en wordt door hem tot wereldbeeld.

Wanneer echter de mensch vergeet, dat hij slechts brandpunt der werkelijkheid is en zich voelt als een afgescheiden wezen, een ziel of geest, dan verandert alles. In plaats van te erkennen dat, wat hij de wereld noemt, zijn vertolking is, in de termen van zijn bewustzijn, van de werkelijkheid die hem aandoet, verobjectiveert hij dat wereldbeeld en maakt het tot een absoluut iets dat daar tegenover hem staat: de wereld van stof. Op gelijksoortige wijze scheidt hij zich af van dat leven, dat het wereldbeeld in hem oproept, hij objectiveert ook dat en noemt het God of Geest. Aldus staat hij als „ik" geïsoleerd tusschen twee werelden, een wereld van grove stof daarbuiten en een wereld van ijle geest daarbinnen. Deze twee beheerschen voortaan zijn

 leven en practisch heeft hij te kiezen tusschen de twee elementen ervan. Deze keus is er een tusschen materialisme en idealisme. In de 19e eeuw was deze tegenstelling een zeer werkelijke en de theosofie, dat dualisme aanvaardend, vereenzelvigde zich met de idealistische wereldbeschouwing tegenover de materialistische. Zij streed tegen het materialisme dier dagen en was openlijk idealistisch of geestelijk in haar levensbeschouwing. Zij is het nog; in de theosofische leeringen wordt de geestelijke wereld beschouwd als de werkelijke wereld, waarin de mensch, het hooger Zelf, zijn werkelijk tehuis heeft. Uit die wereld daalt hij af in deze lagere werelden van stof, waar hij door zijn „lagere lichamen" ervaring opdoet. Wanneer zijn Zelf door deze ervaring volmaking bereikt heeft, keert het terug tot die wereld aan geene zijde, vanwaar het kwam. Aldus is de theosofie een filosofie van geene zijde; haar uiterste werkelijkheid is niet de stoffelijke wereld, maar een wereld die er verscheidene trappen van verwijderd is, haar doel van volmaking ligt niet in het heden, maar in een verre toekomst. Aldus is zij in ruimte en in tijd een filosofie van geene zijde, van het verafliggende.

HET NIEUWE REALISME.

De wereld is aanmerkelijk veranderd sinds de 19e eeuw. De grootste verandering is geweest dat zij het leven opnieuw heeft ontdekt en daarmee tegelijkertijd die levensverhoudingen heeft teruggevonden, die in den tijd van dualisme verloren waren gegaan. Aldus erkent de moderne mensch niet langer een dualiteit van geest en stof of, in wetenschappelijke termen, van kracht en massa, maar beziet hij deze beide als in elkaar om te zetten grootheden, die zich als de een of als de ander voordoen al naar gelang het standpunt van den waarnemer. Een nieuwe wereldbeschouwing is geboren, die noch idealistisch noch materialistisch is, en nog minder een compromis tusschen de twee. Wij kunnen haar definieeren als een *nieuw realisme,* in het licht waarvan het idealisme evenzeer afgedaan heeft als het materialisme. Haar werkelijkheid is niet een wereld of werelden aan geene zijde, maar de *zin* van deze wereld en van ieder andere wereld, terwijl de mensch gezien wordt als even dicht bij deze werkelijkheid staand in de stoffelijke wereld als in welke andere wereld ook. Tevens wordt de vervulling van het leven niet gezien als een verafzijnde apothese van volmaking, maar in de ervaring van het leven *hier* en *nu.* De mensch zelf is de open deur tot de werkelijkheid, hij is het brandpunt waardoor werkelijkheid tot wereldbeeld wordt, en in zijn eigen daadwerkelijke ervaring van het oogenblik kan hij daarom de open deur tot alle leven vinden. Dit is geen mystieke toestand, geen opgaan in het Absolute (als zooiets mogelijk ware); het is een proces, dat plaats vindt in de gewone werkelijke ervaring van het oogenblik zelf, waarin de

mensch leeft, op de plaats zelve waar hij zich bevindt. De ervaring, die gij op dit oogenblik zelve hier ter plaatse hebt, is de open deur tot de werkelijkheid — niets anders. Het is in het *hier* en het *nu*, dat de weg tot het leven gevonden moet worden.

De mensch van de nieuwe tijd heeft daarom geen oor naar een dualistische levensbeschouwing, die een afgedaan idealisme predikt; hij heeft geen belangstelling voor een filosofie van geene zijde. En dat is in zijn oogen de theosofie. Deze werd geboren in een tijd van dualisme, vereenzelvigde zich met één der twee elementen, het geestelijke, en zocht haar werkelijkheid in een wereld aan geene zijde, haar volmaking in een toekomstige tijd en is in dit opzicht veeleer een overblijfsel van het verleden dan een belofte voor de toekomst. Tenzij haar filosofie er een wordt van het hier en het nu, erkennend dat de werkelijkheid, of het leven, alleen benaderd kan worden door de werkelijke ervaring van het oogenblik zelve, en nergens anders, heeft zij geen toekomst en zal spoedig niet anders dan een historisch interesse hebben.

THEOSOFIE ALS OPLOSSING DER LEVENSPROBLEMEN.

Een ander kenmerk van de 19e eeuw was haar levensangst. Wanneer de mensch zich van het leven heeft afgescheiden, is hij er bang voor en zoekt bescherming, een toevlucht. Hij zoekt een uiteindelijke zekerheid, een stelsel dat alle levensproblemen op kan lossen, zoodat het leven, dat hij vreest, hem niet onverwachts zal kunnen overvallen of zijn gemakzuchtig bestaan verstoren. Een denkstelsel derhalve, dat beweert de levensproblemen op te lossen en al wat gebeurt te kunnen verklaren, heeft een sterke aantrekking voor zulk een mensch. De theosofie was zulk een denkstelsel; zij beweerde inderdaad een antwoord te hebben voor de levensproblemen en de levensraadselen te hebben opgelost. Zelfs haar vijanden moeten erkennen, dat theosofen ongeëvenaard zijn in het verklaren van al wat gebeurt, hoe tegenstrijdig dat ook zijn mag; met een ware virtuositeit volbrengen ze de denkacrobatiek door middel waarvan zij iets kunnen beweren of gelooven en toch nog een verklaring vinden, wanneer de feiten van het leven daarmee in strijd zijn. Hier is het verlangen naar waarheid niet zoo groot als de drang om het leven te doen passen in een vooropgezet stelsel.

De mensch voelt zich hier slechts veilig, wanneer niets, dat hem in het dagelijksch leven gebeurt, buiten het systeem van redelijke verklaring valt, dat hij heeft opgebouwd. Wanneer hem iets overkomt, wil hij verklaren waarom het gebeurde en waar het ten slotte goed voor is. Zoo past hij het in in zijn denkstelsel: hij heeft de gebeurtenis redelijk gemaakt.

Toen Krishnamurti met zijn leering begon, was de moeilijkheid

voor de meeste theosofen niet zoozeer, dat zij die leering niet konden begrijpen, als dat zij haar niet konden doen passen in hun denkstelsel. De vraag was niet: Wat bedoelt hij? maar: Hoe kan dit in overeenstemming worden gebracht met wat ons vroeger geleerd is? Het leven echter kan nooit in overeenstemming worden gebracht met vooropgezette meeningen en nog minder kan het redelijk gemaakt worden. Het leven is geen bewustzijn, daarom is het noch redelijk noch logisch; het heeft geen oorzaak en geen doel. De poging om het lijden, dat in het leven tot ons komt, te rationaliseeren en te doen zien, dat wij het verdiend hebben en dat het tenslotte ergens goed voor is, is daarom tot mislukking gedoemd. Wij kunnen het leven niet op deze wijze klein krijgen.

Het is merkwaardig om te zien hoe de mensch de gedachte vreest, dat het leven buiten en boven alle verklaring is. Hij wenscht vertroosting, een bedwelmende drank, die hem ongevoelig zal maken voor smart, of een slaapmiddel, dat hem een illusie van gelukzaligheid zal geven. De theosoof had zulk een vertroosting en zulke slaapmiddelen. Geen lijden kon tot hem komen of hij wist zijn aangerand mensch-zijn tot rust te brengen door een proces van rationalisatie, waarin hij zichzelf bewees, dat dit lijden tot hem móest komen en dat het goed voor hem zou zijn. Deze pogingen om te verklaren echter maken den mensch blind voor de werkelijke zin van wat hem gebeurt, ze leiden zijn aandacht af van de gebeurtenis zelve, die in het hier en het nu ligt en richten die op een of andere denkbeeldige oorzaak of gevolg. Aldus ontgaat hem de zin van het gebeuren, die in de ervaring zelve ligt, en is hij niet rijker of wijzer door zijn smart.

Op dergelijke wijze beweert de theosofie een oplossing te hebben van de groote levensproblemen: waarom de wereld geschapen is en hoe, wat na de dood gebeurt, waarom de mensch leeft en wat er van hem worden zal. Ook hier weer leidt het proces van rationalisatie de aandacht af van het levensmysterie, dat alleen in het heden kan worden ervaren. Het leven is geen vraagstuk om op te lossen, maar een mysterie om te ervaren. Juist het ongelooflijke gemak, waarmee de theosofie alle vraagstukken en alle gebeurtenissen wist te verklaren, heeft steeds ware kunstenaars en denkers er afkeerig van gemaakt. Zij weten maar al te goed, dat het leven niet in een stelsel bevat kan worden en dat het doel van het denken niet is het leven te verklaren, maar het door ervaring te begrijpen.

Een denkstelsel brengt altijd een toestand van geestelijke zekerheid en rust, waarin slechts één vrees overbleef, dat die rust door twijfel verstoord zal worden. Daarom is er geen plaats geweest voor denkers in de Theosofische Vereeniging, want een

denker is altijd een verstorende invloed. Doordat de theosofie beweerde een denkstelsel te zijn, dat het leven en deszelfs vraagstukken kon verklaren, heeft zij niet alleen denkers en kunstenaars afgeschrikt, maar het middelmatige denkvermogen aangetrokken, dat intellectueele rust zoekt en niet de waarheid. Dit verklaart waarom de theosofische beweging in de 50 jaren van haar bestaan zoo merkwaardig weinig scheppend en oorspronkelijk denken heeft doen zien; dit werd automatisch buitengesloten.

HET LEVEN NIET RATIONEEL.

Nogmaals is de groote verandering, die in de wereld heeft plaats gevonden, ongemerkt aan de Theosofische Vereeniging voorbijgegaan. De moderne mensch heeft het leven opnieuw ontdekt en heeft dientengevolge geloof en belangstelling verloren voor denkstelsels, die beweren het leven te kunnen verklaren of deszelfs raadselen te kunnen oplossen. Hij weet maar al te goed, dat het leven slechts begrepen kan worden door ervaring, niet door oplossingen of leerstellingen. Onze moderne tijd is de grenzen te buiten getreden van dat enge bewuste leven, hetgeen alles was, wat de mensch vroeger in zijn bespiegelingen erkende. Hij erkent nu het onbewuste, zonder hetwelk het bewuste onbegrijpelijk blijft. Hij weet dat het leven, dat geen bewustzijn is, onredelijk is en noch logisch, noch rechtvaardig. Het is daarom vergeefsch om naar ethische verklaringen te zoeken van wat gebeurt of naar zedelijke gevolgen van het lijden dat ons overkomt. Hiermee kan het gebeuren zelf niet worden verklaard of gerechtvaardigd. De zin van het gebeuren kan alleen benaderd worden door de ervaring zelve ervan, en alle zucht naar een toevlucht, naar bescherming of vertroosting, leidt den mensch slechts daarvan af. De moderne mensch heeft daarom geen belangstelling voor een denkstelsel, hoe vernuftig uitgewerkt ook, dat ten doel heeft zijn vrees in slaap te sussen en hem een illusie van rust te geven door het leven te „verklaren". Hij wenscht niet langer beschermd te worden; hij zoekt niet langer de warme en knusse gezelligheid van de huiselijke haard, maar gaat liever naakt en alleen naar buiten in de storm van het leven. Liever zal hij in die storm ten onder gaan dan in een valsche zekerheid te leven en zich veilig te wanen in een toevlucht, die het leven buitensluit. Hij zoekt geen geluk, maar het leven zelf, de werkelijkheid. Daarom heeft een filosofie, die hem een veronderstelde zekerheid van verklaringen en oplossingen aanbiedt, geen aantrekking meer voor hem, zij geldt niet langer. Hij, die in deze moderne dagen beweert de problemen van het leven opgelost te hebben, compromiteert zich slechts.

Als er nog een toekomst zal zijn voor de Theosofische Vereeniging, moet zij ten eenen male haar aanspraak laten varen de levensraadselen te hebben opgelost en de waarheid te bezitten. In plaats

 daarvan zal zij hen moeten vereenigen, die waarheid en werkelijkheid zoeken, wat deze ook brengen mogen aan lijden en ontbering. De zoeker naar waarheid heet twijfel en verwarring welkom, juist die dingen die het meest gevreesd werden en vaak nog worden door theosofen.

BROEDERSCHAP EN BUITENSTAANDERS.

In nog een ander opzicht ademt de Theosofische Vereeniging de atmosfeer van de laatste eeuw. Dit is in haar verlangen om in één broederschap allen te vereenigen, die gelijk denken of voelen. De Theosofische Vereeniging had tot doel een kern van broederschap te vormen, maar zulk een kern verijdelt steeds haar eigen streven. Zij ontkomt er niet aan een broederschap te worden met uitsluiting van minder gewenschte broeders. Vanaf het oogenblik, dat wij een aantal menschen in zulk een kern vereenigen, hebben wij een secte geschapen, een afgescheiden groep, die door een muur van de rest der menschen en daardoor van het leven zelf is afgesloten.

Wij bewijzen dat dit zoo is, telkens wanneer wij spreken over de „buitenwereld". Dit woord sluit in, dat wij zelf ergens binnen zijn. Waarin? In iets dat die buitenwereld buiten datzelfde iets sluit! Binnen een muur, die wijzelf rondom ons hebben opgetrokken en waardoor wij allen hebben buitengesloten, die verschillend denken. Die muur van geloof en leerstelling heeft zoo volkomen de gevreesde buitenwereld buitengesloten, dat geen versche lucht uit die wereld tot haar binnenste heeft kunnen doordringen en de Vereeniging 50 jaar lang niet anders geademd heeft dan de atmosfeer van haar eigen geloof en denken. Op haar bijeenkomsten waren het steeds theosofen, die andere theosofen vertelden over de theosofische leerstellingen, die zij allen reeds kenden. Het eenige wat algemeen belet werd, was het binnendringen van ideeën van buiten, die de vaststaande leerstellingen konden in twijfel trekken of aanvallen.

Dit buitensluiten van de buitenwereld is het duidelijkst geweest in het loge-leven. In de knusse en muffe intimiteit van het logeleven is de theosofische orthodoxie ontstaan; daar, in een kleine groep van vaak middelmatige denkvermogens, die alle gelijk dachten en geloofden, kon een warme broederlijkheid ontstaan, die allen vereenigde in de heerlijke zekerheid de esoterische waarheid te bezitten, terwijl de wereld daarbuiten in duisternis ronddoolde.

Op mijn laatste lezing-tournée bezocht ik een loge, waarvan de voorzitter mij vertelde, dat zijn loge „net een gelukkige familie" was. Dit wekte mijn achterdocht op, want ik weet wat zulke gelukkige families beteekenen. Hij ging voort te zeggen, dat er een paar jaar geleden een lid was geweest, die altijd alles in twijfel trok en aldus disharmonie bracht in hun overigens zoo

harmonische bijeenkomsten. Nu echter was dat lid weggegaan en heerschte weder harmonie. Hij bedoelde natuurlijk, dat de gelukzalige dommeligheid van hun intellectueele sluimer, die voor een oogenblik verstoord was door dat ééne levende lid, weer hersteld was.

Het is waar, dat theoretisch ons platform vrij is, dat wij geen dogma's hebben en dat iedereen vrij kritiek mag uitoefenen. Maar als hij het doet, ondergaat hij een stille excommunicatie, die hem ten slotte kalm maar zeker uit de kern van broederschap zal dringen. Men zal hem doen voelen, dat zijn gedrag schandelijk en onbroederlijk is, dat hij onder invloed van zijn lager denkvermogen staat, dat hij de theosofie aanvalt, en dat hij zich openstelt voor de invloed van de duistere machten. En deze houding wordt niet alleen gevonden onder enkele groepen van onwetende leden; ik heb haar gevonden tot bij de hoogste autoriteiten toe. Daarom maakt het gepraat over een vrij platform en onze volmaakte vrijheid van denken niet veel indruk op mij; ik weet dat zulk een vrijheid niet bestaat, maar dat er veeleer een onbewuste orthodoxie heerscht, die er vrijwel in geslaagd is om het kritisch vermogen der theosofen ten eenenmale uit te roeien.

GEEN SCHEIDSMUREN MEER.

Als de Vereeniging in haar trots er niet zoo zeker van was geweest, dat zij het licht deelachtig was en als roeping had dit licht aan een wereld in duisternis te brengen, zou zij hebben kunnen bemerken, dat de muren, die zij tusschen haarzelve en de buitenwereld opgetrokken had, het licht van het leven beletten binnen te komen, zoodat zijzelve in duisternis leefde, terwijl in die buitenwereld een nieuw en groot licht opgegaan was. Die wereld heeft het leven weder ontdekt, waarover de theosofen praatten, en wil dientengevolge geen scheidsmuren meer dulden. Daarom weigeren moderne mannen en vrouwen om leden te worden van een vereeniging, waarvan zij gevoelen, dat haar broederschap een secte is en haar vrijheid van denken een orthodoxie. De „buitenstaander" voelt dat hij, wanneer hij de Theosofische Vereeniging, of welke andere geestelijke beweging ook, binnentreedt, zich tot een geloof bekent, dat hem uitsluit van de rest van de wereld en een broederschap binnentreedt, die hem verschillend wil maken van allen die er niet toe behooren.

Wil de Theosofische Vereeniging verder bestaan, wil zij hen aantrekken die zij steeds, zij het dan ook zonder succes, getracht heeft aan te trekken, dan zal zij haar werkwijze ten eenenmale moeten veranderen. Bovenal zal de traditioneele loge met haar traditioneele bijeenkomsten moeten worden afgeschaft. Er is geen vreeselijker wederzijdsche last, dan die van een loge, die iedere Dinsdagavond bijeen moet komen en dan iets moet bedenken om te doen. Het resultaat is altijd een last of een kunstmatige schijn van leven.

 Nogmaals, als de Theosofische Vereeniging wil voortbestaan, moet de oude vorm van lidmaatschap, die een zwijgend aannemen van een geloof insluit, verdwijnen, en een losse organisatie haar plaats nemen, waarin lidmaatschap een mensch evenmin deel van een secte maakt, als b.v. lidmaatschap van de National Geographic Society dat zou doen. De moderne mensch duldt geen scheidsmuren, die het leven buitensluiten in een veronderstelde „buitenwereld"; hij zoekt het vrije en onbelemmerde contact met het leven.

HET INNERLIJK CONFLICT.

Tot dusver heb ik de oorzaken behandeld van de verminderde belangrijkheid der theosofische beweging in de moderne wereld. Nu moeten wij de meer ernstige oorzaken van ontbinding beschouwen, die in de beweging zelve liggen.

Vanaf haar eerste begin heeft de vereeniging geleden aan een innerlijk conflict, dat ik gekenschetst heb als dat tusschen ervaring en openbaring. In haar historische beteekenis wil theosofie zeggen ervaring, de ervaring van het goddelijke in den mensch. In dien zin werd het woord gebruikt in de Neo-Platonische wijsbegeerte en door de middeleeuwsche filosofen. Deze opvatting van theosofie is van den beginne af aan theosofische leeringen eigen geweest. De mensch moest het hooger Zelf in zich vinden en daardoor tot bewuste eenheid komen met het leven in alle dingen. Ter zelfder tijd echter werd de theosofie gekenschetst als „het archaïsch stelsel van esoterische waarheid in de hoede van de Broederschap der Adepten". Hier is de theosofie niet langer een waarheid die de mensch in zichzelf ervaren moet, maar een leer die in het bezit is, en onder de hoede staat van een groep van Adepten, die het in hun macht hebben deze aan anderen te openbaren. Aldus wordt de weg tot kennis er een van leerlingschap; slechts door leerling van een van de Meesters te worden, kon de mensch hopen de esoterische waarheid deelachtig te worden.

Het doel was dan inwijding te bereiken in de Broederschap, deel uit te maken van de Hierarchie, die de esoterische wijsheid bewaakte. Deze weg tot kennis is die der openbaring; de goddelijke Wijsheid wordt door de leerling van zijn Meester ontvangen en door hem weer verder gegeven aan hen, die minder verlicht zijn dan hijzelf. Aldus ontstaat een hierarchisch stelsel van openbaring, waarin het gezag van hooger geplaatsten niet in twijfel mag worden getrokken en waar de geringste aanwijzing een bevel is, dat niet gekritiseerd moet worden maar gehoorzaamd. De geest is die van een geestelijk leger, waarin gehoorzaamheid en nauwkeurigheid grooter deugden zijn dan individueele scheppende werkzaamheid, of genie. De weg der innerlijke ervaring is de weg van het individu; zijn hoogste product is het scheppend genie. De weg der openbaring is de weg van de groep; zijn hoogste

product is het volmaakte kanaal, dat gehoorzaam bevelen en krachten die van boven tot hem komen, doorgeeft.
Wij moeten scherp onderscheiden openbaring en gezag. Gezag is een feit in de natuur; waar een mensch superieur is aan een ander in wijsheid of kracht, zal hij automatisch gezag hebben over anderen. Dat dit gezag kan leiden tot machtsmisbruik of tot tyrannie en zoo de vrijheid van anderen kan belemmeren, doet niets af aan het feit, dat superioriteit in ieder opzicht gezag beteekent.

WAT IK ONDER OPENBARING VERSTA.

Wanneer ik spreek van openbaring, bedoel ik alle mededeelingen, die heeten te komen van een *ongeziene bron*, van een *ontoegankelijke autoriteit.* De primitieve mensch beschouwde enkelen als nader staand tot de goden die hij vreesde, en aldus in staat de wil en kracht dier goden te openbaren. Aldus was de priester het kanaal, waardoor de wil, de wijsheid en de genade van de godheid konden worden doorgegeven aan de massa. De mensch zocht leiding van zijn eigen leven in de openbaringen die tot hem kwamen door het erkend orakel. Het priesterdom verwierf aldus macht over de zielen der menschen en was in staat zijn eigen wil door te zetten door deze in het gewaad der van boven komende openbaring te kleeden. *Openbaring dus in de zin, waarin ik het woord gebruik, is een boodschap van een ongeziene autoriteit, komend door een erkend kanaal.*
In het dagelijksch spraakgebruik spreken wij soms van iets, dat „een openbaring voor ons geweest is", maar dat is niet de zin waarin ik het woord hier gebruik. Ik kan zeggen dat de Einstein-theorie een openbaring voor mij is, maar het is duidelijk, dat geen wetenschappelijk werk ooit iets in zich heeft van het element van openbaring zooals ik dat hier bedoel. Het spreekt nooit in de naam van een ongeziene autoriteit, de wetenschapsman spreekt in eigen naam en wat hij zegt kan in twijfel getrokken worden, bekritiseerd, als juist of onjuist bewezen. De autoriteit is steeds bij de hand, de bron der kennis is toegankelijk en al heeft niet ieder mensch de middelen om te bewijzen of de theorie van Einstein waar is of niet, hij weet dat Einsteins collega's hun best gedaan hebben om er een fout in te ontdekken.
Het meerendeel van onze theosofische literatuur heeft niets in zich van dat element van openbaring. Als een theosoof een boek schrijft, waarin hij zijn ervaringen beschrijft in deze of andere werelden, of zijn ideeën over het leven en zijn vraagstukken uiteenzet, dan ligt in zulk een werk nog geen openbaring. Degene die het schrijft is toegankelijk; men kan hem vragen stellen of bekritiseeren, de redeneering van het boek kan weersproken worden of weerlegd, en het geheele onderwerp blijft binnen de grenzen der rede.

Toch begon reeds ten tijde van Mad. Blavatsky het element van openbaring in de Theosofische Vereeniging. Aldus vinden wij in de Mahatma-brieven boodschappen, die van een ongeziene autoriteit komen door een erkend kanaal. Later, toen die brieven ophielden, werden boodschappen ontvangen door enkele erkende theosofische autoriteiten. In die boodschappen plachten de Meesters hun wenschen kenbaar te maken over wat al of niet gedaan moest worden, over de werkzaamheden die moesten worden begonnen of tegengegaan, en zij gaven aanwijzingen, die het leven van candidaat-leerlingen leidden. Hier vinden we werkelijk openbaring; boodschappen van een ongeziene autoriteit, ontoegankelijk voor anderen. Theoretisch is natuurlijk de ongeziene autoriteit toegankelijk voor allen die er in slagen hun bewustzijn tot die hoogte te verheffen; praktisch is dit niet zoo. Want wanneer de een of ander beweert het contact te hebben gekregen met dezelfde autoriteit van wie te voren boodschappen ontvangen werden door een ander, dan spreekt die autoriteit door hem doorgaans met een geheel andere stem. We behoeven slechts de brieven van den Meester K. H., ten tijde van H. P. B. ontvangen en geschreven in haar bohémien manier, doorspekt met Fransche uitdrukkingen, soms zeer kernachtig in stijl, te vergelijken met boodschappen, geopenbaard als komend van dienzelfden Meester in de laatste jaren. Ze ademen een volkomen andere geest; waar eerstgenoemde het bestaan van God ontkende, in welke vorm dan ook, gezien of ongezien, persoonlijk of onpersoonlijk, hebben de laatste hem weer teruggebracht op een inderdaad zeer persoonlijke wijze. Waar in de Mahatma-brieven de Meester K. H. spreekt van godsdienst als het grootste kwaad in de menschelijke beschaving, en alle kerken, priesters en ceremoniën in onomwonden termen verwerpt, spreken zijn latere boodschappen met de grootste eerbied over godsdienst en kerk en verdedigen ceremonie en priesterschap met de meeste kracht. Men zou daardoor geneigd zijn te denken, dat de bron van ongeziene autoriteit voor ieder sterk individueel is en subjectief, vaak een veruitwendiging van hun eigen onbewuste motieven en wenschen. Dit is nog duidelijker bij alle boodschappen gedurende de laatste 15 jaar verkondigd als komend van den wereldleeraar.

Toen Krishnamurti op eigen gezag en in eigen naam begon te spreken als wereldleeraar, was dat, wat hij zeide, geheel verschillend in geest en in strekking van de tevoren ontvangen boodschappen. Allereerst ontkende hij met de meeste nadruk, dat hij het voertuig was van een ander bewustzijn of door een ander gebruikt werd, die door hem sprak of hem inspireerde. Hij beweerde wereldleeraar te zijn, niet omdat het een of ander Bewustzijn hem in bezit genomen had of gebruikte, maar omdat hij

bevrijding bereikt had en aldus één was geworden met het leven, dat de eenige leeraar is. Hij ontkende ten eenenmale apostelen of zelfs leerlingen te hebben en verwierp ceremonieën, hoe en waar ook gebruikt, als een hindernis op het pad ter bevrijding. Evenmin wilde hij iets te doen hebben met het occulte pad van leerlingschap en inwijding, terwijl hij dit alles als „onessentieel" betitelde. Het was dan ook niet te verwonderen, dat theosofen over heel de wereld er toe zijn gekomen alle vorige openbaringen in twijfel te trekken en te vermoeden, dat deze meer de aard van subjectieve meeningen hadden.

Nu is er de denk-acrobatiek van geoefende theosofen voor noodig om de feiten, bevat in de vroegere openbaringen, in overeenstemming te brengen met de daarmee strijdende leering van Krishnamurti zelf. Alhoewel hij zelf ten sterkste ontkent door een ander bewustzijn gebruikt te worden, beweren zij beter dan hijzelf te weten, wat in zijn eigen bewustzijn plaats vindt, en houden nog steeds vol, dat er een ander persoon is, de werkelijke wereldleeraar, die in de Himalayas leeft, en die van tijd tot tijd door Krishnamurti spreekt. Deze werkelijke wereldleeraar onderschrijft ten eenenmale alle vroegere openbaringen, hij heeft apostelen en keurt de ceremonieele bewegingen goed, vooral de Liberaal Katholieke Kerk. Het feit dat Krishnamurti de waarde van deze alle ontkent, wordt dan verklaart door het feit, dat hij slechts een „voertuig" is en aldus niet ten volle het „glorievol bewustzijn" kan uitdrukken, dat zij, de sprekers, zoo veel beter kennen dan hij. Aldus beteekent het niets dat hij dingen tegenspreekt die vroeger geopenbaard waren, het toont slechts aan, dat het niet de wereldleeraar was die sprak, maar slechts Krishnamurti. Het interessante geval doet zich aldus voor, dat er een paar menschen zijn, wien men het vermogen toekent ons te zeggen, wanneer Krishnamurti spreekt en wanneer de wereldleeraar spreekt. Het resultaat schijnt wel te zijn, dat wanneer de meeningen overeenstemmen met hun eigen, het de wereldleeraar is die spreekt, en anders de heer Krishnamurti. De eenige, wien wij blijkbaar niet moeten gelooven, wanneer hij zegt, dat de wereldleeraar spreekt, is de heer Krishnamurti zelf.

Het is niet noodig om nog verder te doen zien hoe ver de theosofische casuistiek kan gaan; het tragisch feit blijft, dat er minder verlangen is te begrijpen wat Krishnamurti zegt dan hem te doen passen in de vroeger ontvangen openbaringen. Het zou wellicht eenvoudiger zijn te erkennen, dat die vroegere openbaringen op dwaling berustten. Maar dit zou natuurlijk de heele kwestie van openbaring in twijfel trekken.

Genoeg is echter gezegd om te doen zien hoe noodlottig de gevolgen van openbaring in een geestelijke beweging zijn. Het feit, dat openbaring een boodschap is die van een ongeziene autoriteit

 komt, ontoegankelijk voor anderen, plaatst dezelve buiten de sfeer der rede en maakt het onmogelijk om haar te kritiseeren of de waarde ervan te bespreken. In alle discussies, die ik ooit over dit onderwerp gehad heb, eindigden de aanhangers der openbaring steeds met te zeggen: „Wel, al wat ik zeggen kan, is dat de Meester mij gezegd heeft dit te doen, en dus doe ik het". Dit maakt een eind aan alle discussie en plaatst de kwestie buiten de rede.

OPENBARING LAAT GEEN KRITIEK TOE.

De slechte gevolgen der openbaring worden veroorzaakt door het feit, dat openbaring slechts kan worden aangenomen of ontkend, maar niet beoordeeld in het licht der rede. Ik weet dat dit laatste theoretisch wel mogelijk is en, wanneer het onderwerp ter sprake komt, wordt ons steeds gezegd, dat de theosofische leiders zelve altijd hun leerlingen hebben aangespoord voor zichzelven te oordeelen en niets aan te nemen, omdat zij het gezegd hadden. Dit is echter slechts theorie; in de praktijk ondergaat iemand, die het waagt een boodschap, van een Meester komend, te beoordeelen of te betwijfelen, de zwijgende excommunicatie van den ketter; het wordt hem duidelijk gemaakt, dat hij niet goed genoeg is om tot de uitverkorenen te behooren. Wat is de waarde van de vrijheid van oordeel, wanneer, in de enkele gevallen, waarin een of andere moedige ziel het gewaagd heeft voor zichzelf een oordeel te vellen, wij te hooren krijgen, dat hij „in vele toekomstige incarnatiës, door nameloos lijden, tevergeefs het licht zal zoeken, dat hij aldus moedwillig heeft verworpen"? Dit is slechts de eeuwige verdoemenis in een andere vorm. Het is de bedreiging en de vrees voor toekomstige vergelding, die dengeen, die zou willen kritiseeren, in angst terugdrijft tot een houding van gehoorzame onderworpenheid. In de Mahatma-brieven en de briefwisseling tusschen H. P. B. en Sinnett kunnen wij lezen, wat er gezegd wordt over hen, die een eens gegeven aanwijzing niet opvolgen, of die het wagen te argumenteeren over een bevel dat van boven komt. Zelfs Sinnett werd herhaaldelijk bedreigd met het afbreken van alle verder contact met zijn Meester als hij de gegeven bevelen niet opvolgde. En er is geen twijfel aan dat, wanneer een theosoof te eeniger tijd een boodschap, die tot hem komt van den Meester door een erkend kanaal, bekritiseert of verwerpt, hij daarmee heet zich te hebben afgesloten voor vele jaren van alle verdere voorrechten van dien aard. Waar tevens leerlingschap, het nader komen tot den Meester, wordt voorgehouden als het doel van het leven, is het duidelijk, dat de theoretische vrijheid van kritiek tevens beteekent het opgeven van al, dat het dierbaarst en het hoogst is in het leven van vele theosofen.

Ik wensch het volmaakt duidelijk te maken, dat ik in geenerlei

wijze het bestaan van de Meesters ontken of de mogelijkheid van gemeenschap met hen. Maar als ik meen, dat een Meester tot mij gesproken heeft, dan sluit dit feit nog geen openbaring in; het is louter ervaring: ik heb een ervaring gehad die al of niet van waarde voor mij mag zijn. Openbaring begint pas, wanneer ik de aldus ontvangen boodschap doorgeef aan anderen *als komend van die ongeziene autoriteit*. Ik zou willen voorstellen, dat ieder, die meent dat hij of zij een boodschap of bevel van een Meester of hoogere autoriteit ontvangen heeft, zich eerst afvraagt of hij het er zelf mee eens is en of het in zijn eigen ziel een beantwoordende klank oproept. Als dat zoo is, laat hij dan, wanneer hij er met anderen over spreekt, in zijn eigen naam spreken en zeggen: „ik vind dit, en ik wil dit doen". Maar laat hem nooit zeggen: „de Meester vindt dit of de Meester wil dit". Mocht hij echter zelf niet geheel instemmen met de aldus ontvangen mededeeling, laat hij dan niets zeggen. Maar laat hem nooit spreken in de naam van een ongeziene autoriteit.

OPENBARING EN HET INDIVIDUEELE LEVEN.

Openbaring is nog noodlottiger wanneer zij zich gaat bemoeien met het leven van het individu en tracht zijn bestaan te leiden door hem te zeggen, wat hij doen moet of waar hij staat. Het is de gewoonte geweest in theosofische centra om enkele leiders het vermogen toe te kennen anderen te zeggen, waar zij in hun geestelijke ontwikkeling staan, of zij een stap voorwaarts genomen hebben of niet. Aldus wordt geestelijke vooruitgang afhankelijk gemaakt van openbaring en wordt aan enkelen macht gegeven om anderen te zeggen waar zij staan. De gevolgen hiervan zijn steeds noodlottig. De dwaasheid van de bestaande toestand is duidelijk, zoodra wij inzien, dat ingeval die paar menschen, die in staat worden geacht ons te zeggen waar wij staan, mochten komen te sterven, wij in onzekerheid zouden blijven! En mochten de erkende kanalen het oneens zijn, zooals meermalen geschied is, dan moeten we kiezen wien wij gelooven zullen en wien niet! Het is onontkoombaar dat, waar zulke macht geplaatst wordt in de handen van enkelen, hun eigen persoonlijke voorkeur en tegenzin onbewust invloed zal hebben op de occulte rang, die zij aan anderen toekennen. Deze laatsten, aan de andere kant, zijn dan vaak bevreesd om iemand, die het vermogen heeft occulte vooruitgang toe te kennen of te weerhouden, tegen te spreken of te bestrijden, maar zij zullen trachten om in een goede verhouding te blijven en te doen wat van hen gevraagd wordt. Aldus wordt een heirleger van geestelijke onzuiverheden geboren, die vernietigend werken op het individu en op het doel dat hij dient. Maar bovenal blijft het feit, dat het *ten allentijde onmogelijk* is voor iemand om een ander te zeggen, waar hij in geestelijke vooruitgang staat. Niemand kan u dat zeggen, behalve het leven

 dat in u is. Ieder individu is als een straal die voortgaat uit het middelpunt van de cirkel; hij kan alleen ingaan tot het middelpunt des levens langs de straal die zijn eigen wezen is, niet langs die van een ander. Het leven drukt zich in ieder onzer uit op een wijze, die wij alleen en niemand anders kunnen weten. Er is een heiligdom van het leven in ieder onzer, waarin wij alleen kunnen binnengaan en de stem van het leven hooren. Wij kunnen dat heiligdom niet binnentreden langs het achtertrapje der openbaring; er is slechts de koninklijke weg van de eigen dagelijksche levenservaring. Niemand kan u zeggen, wat ge in het leven doen moet, welk werk ge moet dienen, behalve de stem van het leven die in u is, uw eigen innerlijke roeping, uw individueele uniekheid. Door tot een ander te gaan en hem te vragen wat ge moet doen of waar gij staat, doet gij het leven, dat in u is, geweld aan en sluit ge uzelf ervan af.

Ik wensch met nadruk te zeggen, dat ik het bestaan van het occulte pad of de treden er op, zooals leerlingschap of inwijding, allerminst ontken. Hun bestaan of niet bestaan ligt buiten het onderwerp, waarmee ik op het oogenblik te doen heb. Het element van openbaring doet zich slechts dan gelden, waar iemand in de naam van een ongeziene en ontoegankelijke autoriteit, anderen zegt waar zij staan en welke stappen ze genomen hebben, zoodat niemand erkend wordt een stap genomen te hebben, tenzij een van de enkele erkende kanalen van openbaring bevestigd heeft, dat hij dit inderdaad gedaan heeft.

VERWERPING DER OPENBARING.

Niets werkelijks zou verloren worden als deze praktijk met al haar noodlottige gevolgen in onbruik geraakte. Als het nemen van een occulte stap een levensverruiming van binnen beteekent, dan zal die verruiming er zijn en zich toonen, of iemand anders nu al zegt, dat gij een stap genomen hebt of niet. Wat zou het u baten of iedereen erkende, dat ge een stap genomen had en als de levensverruiming niet in u was, en aan de andere kant, wat verliest ge als iedereen het er over eens is, dat ge geen stap genomen hebt en de levensverruiming in u is, en zich in uw dagelijksch leven doet gelden? Het al of niet aan iemand vertellen hiervan is ten eenenmale onessentieel en ten eenenmale noodlottig in zijn resultaten. Het veroorzaakt een geestelijk snobbisme, waarbij de uitverkorenen in de eerezetels zitten, terwijl de gewone kudde veracht wordt.

Al zijn de gevolgen van openbaring ook altijd noodlottig en tegengesteld aan de geest der theosofie, die ervaring is, zij is het gevaarlijkst waar zij zich bemoeit met het individueel leven der menschen en tracht hen te doen ophouden met een werk, dat zij doen of een werk op zich te nemen, dat zij niet van plan waren te doen. Vooral waar het jonge menschen betreft is zulk

een bemoeizucht niet te verontschuldigen. Ik ken gevallen waar, op grond van openbaring, jonge menschen uit hun universiteitsstudies genomen zijn, opdat zij zich aan „het Werk" zouden kunnen wijden. Alsof het Werk voor ieder niet datgene was, waartoe het leven dat in hem is, hem drijft, in plaats van de openbaring die van een ander komt!
Tegengesteld aan deze geest van het leven is de geest van een leger, waar bevelen van boven komen en zonder argument of uitstel moeten worden gehoorzaamd. Dit is de geest die steeds met openbaring samengaat; een geestelijke hierarchie is als een geestelijk leger, waar bevelen worden gehoorzaamd, maar niet in twijfel getrokken. In deze legergeest worden individueele uniekheid en scheppend genie ten eenenmale verstikt. Het mag ons daarom niet verwonderen, dat er zoo weinig scheppend werk gedaan is in de Theosofische Vereeniging; het is omdat het ideaal van de „groep der dienaren" geweest is gehoorzaamheid aan openbaring en niet zelfuitdrukking door ervaring.
Er is niet de minste reden, waarom een mensch niet van tijd tot tijd de raad zou inwinnen van iemand die wijzer is dan hijzelf en met hem zijn moeilijkheden zou bespreken. Er is geen reden, waarom wij niet zooveel mogelijk zouden mogen leeren van leeraren en uit boeken, zoolang we maar beseffen dat wijzelf onze eigen besluiten moeten nemen in onze eigen naam en dat het een zwakheid is om de verantwoordelijkheid op anderen af te schuiven. We moeten geen angst hebben onze eigen levens zelf te leiden. Beter onder te gaan in die poging, dan veilig te gaan langs de weg van een ander.
Er is geen toekomst voor de Theosofische Vereeniging, tenzij het euvel der openbaring kan worden afgeschud om nooit terug te komen. Het is ten eenenmale wezensvreemd aan theosofie, die toch ervaring van het goddelijke is. Het is niet een ander „pad" of „aanzicht"; bijgeloof is geen pad, maar een dwaling. Er is een pseudo-verdraagzaamheid, die het met de meest tegenstrijdige gezichtspunten eens is en hen alle onpartijdig bewondert en tracht iets goeds uit ieder te halen. Deze verdraagzaamheid is in werkelijkheid ruggegraatloosheid, een tekort aan krachtig leven.
Laat niemand zeggen, dat ik in mijn toespraak het occultisme heb ontkend. Er is een toekomst voor het occultisme als het bereid is zich aan te passen aan strikt wetenschappelijke methoden en zich onderwerpen wil aan proeven en bewijzen. Het kan zich slechts ontwikkelen als het ten eenenmale alle geestelijke of godsdienstige aanspraken laat varen; het heeft met deze evenmin iets te doen als de gewone wetenschap dat heeft. Evenals de wetenschap zich niet kon ontwikkelen tot zij zich ontdeed van de mystieke en geestelijke glans, waarmee zij in de middeleeuwen was omstraald, zoo is ook de voorwaarde van vooruitgang voor

 het occultisme, dat het het aureool van geheimzinnigheid van zich werpt, waarmee het thans nog omgeven is.

DE TOEKOMST DER THEOSOFISCHE VEREENIGING.

Wanneer de vraag gesteld wordt: Heeft de Theosofische Vereeniging een toekomst? dan kan ik slechts antwoorden, dat ik dat niet weet. Maar wat ik met algeheele zekerheid kan zeggen is, dat zij *geen* toekomst heeft, tenzij zij zich zich bevrijdt van de versleten mentaliteit, die haar nog doordringt, en opnieuw geboren wordt in de geest van de nieuwe tijd. Die geest is er een van levensliefde in plaats van levensangst, hierin wordt het leven welkom geheeten, al mocht het ook het geloof vernietigen, waarin wij tot dusver een toevlucht hadden gevonden.

De theosofie moet ophouden een filosofie van geene zijde te zijn; zij moet het dualisme overwinnen, waarin zij thans nog wortelt, en erkennen dat de open deur tot de werkelijkheid ligt in het hier en het nu, in de gewone dagelijksche ervaring van den mensch en niet in de een of andere hoogere wereld of verafzijnde toekomst. Niemand kan deze deur voor ons openen en niemand kan haar voor ons gesloten houden. Het is geen mystieke ervaring, slechts voor den enkele bestemd, het is voor allen en slechts onze levensangst belet ons die werkelijkheid te ervaren.

De theosofie moet beseffen, dat haar aanspraak een filosofisch stelsel te hebben, dat de vraagstukken des levens verklaart, geen aantrekking meer heeft voor den modernen mensch, die maar al te goed weet, dat het leven geen vraagstuk is, dat opgelost kan worden, maar voor wien het een zoeken is en een steeds dieper wordende ervaring.

De Vereeniging moet ophouden een broederschap te zijn met uitsluiting van minder gewenschte broeders. Zij moet de scheidsmuur omwerpen, die het mogelijk maakt te spreken van een „buitenwereld" en van „buitenstaanders", en een nieuwe vorm van lidmaatschap in het leven roepen, die geen sectarische gebondenheid insluit.

Maar bovenal moeten theosofen het conflict leeren inzien, dat vanaf het begin in de theosofie aanwezig is geweest: het conflict tusschen openbaring en ervaring. Theosofie als de levenservaring van ieder mensch in zijn eigen bewustzijn, is onvereenigbaar met een hierarchisch systeem van openbaring, waar waarheid en verlichting door anderen tot ons moeten komen en waar de leiding van ons leven berust op bevelen, ontvangen van onze „meerderen".

De moderne mensch zoekt niet langer toevlucht of bescherming, vertroosting of veiligheid. Liever dan tevreden te blijven met de valsche rust en het valsch geluk, die hij daarin vinden kan, gaat hij alleen het leven in en trotseert de stormen van het leven in zijn eigen kracht.

Het doel der theosofie is niet zwakkelingen voort te brengen, maar sterke menschen.

EINSTEIN'S MEENING. (Oct. Forum).

„Eindeloos na te denken over het doel van ons eigen bestaan of de beteekenis van het leven in het algemeen, lijkt mij, van een objectief standpunt, louter waanzin. En toch heeft ieder mensch zekere idealen, waarnaar hij zijn streven en zijn oordeel richt. De idealen die mij steeds voorgelicht hebben en mij met levensvreugde hebben vervuld zijn goedheid, schoonheid en waarheid. Een doel te maken van comfort of geluk heeft mij nooit aangetrokken; een ethisch stelsel hierop gebaseerd zou hoogstens goed zijn voor een kudde vee.... Ik kan mij geen God voorstellen, die de voorwerpen zijner eigen schepping beloont en straft, wiens doeleinden gevormd zijn naar die van onszelf, — een God, die in het kort, slechts een weerspiegeling van menschelijke zwakte is. Evenmin kan ik gelooven, dat het individu de dood van het lichaam overleeft, alhoewel zwakke zielen zulke gedachten koesteren, uit angst of een belachelijk egoisme. Het is genoeg voor mij te zien hoe het mysterie van het bewuste leven zich door alle eeuwigheid heen voortzet, na de denken over de wonderbaarlijke bouw van het heelal, dien wij vaag kunnen ontdekken, en in alle nederigheid te trachten zelfs een oneindig klein deel te begrijpen van de intelligentie, die zich in de natuur openbaart".

STERVENSWOORDEN. („The Art of Dying" door F. Birrell en F. Lucas).

Johan Huss (1415) tot een oude vrouw die nog een stuk hout op de brandstapel wierp: „Sancta Simplicitas!" („heilige eenvoud!")
Perugino (1524). Toen men hem aanspoorde een priester te laten komen: „Neen, ik ben nieuwsgierig te zien wat er in de volgende wereld gebeurt met hen, die ongeheiligd sterven".
Latimer (1555). Op de brandstapel: „Houd goeden moed, vriend Ridly, en wees een man; wij zullen heden bij God's genade zulk een toorts ontsteken in Engeland, als naar ik hoop, nooit uitgedoofd zal worden".
Cornelis de Witt (1672). Terwijl hij dood gefolterd werd, herhaalde hij de Regulus Ode van Horatius.
Père Bouhours, beroemd grammaticus (1702): „Ik ga, of zal, sterven, men kan zoowel het een als het andere zeggen.
Sir Isaac Newton (1727): „Ik weet niet wat de wereld van mij denken zal. Maar voor mijzelf lijk ik een kind te zijn geweest, dat op het strand speelde en pleizier schiep zoo nu en dan een bijzonder zacht steentje of mooi schelpje gevonden te hebben, terwijl de groote oceaan der waarheid geheel onontdekt voor mij lag.
Mad. de Pompadour (1764). Toen de priester opstond om heen

 te gaan: „Een oogenblik, monsieur le curé, dan vertrekken wij samen".
Voltaire (1778): Toen de lamp oplaaide: „Vlammen? Nu al!"
William Pitt (1806). Volgens de traditie: „O, mijn land! Hoe laat ik mijn land achter!" Een ander relaas: „Ik geloof dat ik nu wel een van Bellamy's varkenspasteitjes zou kunnen eten".
Goethe's moeder (1808). In antwoord op een uitnoodiging van vrienden die niet wisten dat ze ziek was: „Ik moet U vragen mij te verontschuldigen, daar ik sterven moet".
Hegel (1831): „Slechts één man heeft mij ooit begrepen". Even later, terneergeslagen: „En hij begreep mij niet".
Turner (1851): „De zon, liefste, de zon is God".
Heine (1856): „God zal mij vergeven, dat is zijn vak".
Auguste Comte (1857): „Welk een onherstelbaar verlies".
Ramon Narvaez (Spaansch patriot: 1868). Toen de priester hem aanmaande zijn vijanden te vergeven: „Vader, ik heb geen vijanden. Ik heb ze alle doodgeschoten".
Renan (1892): „Niets is natuurlijker dan te sterven. Laat ons de wet van het heelal aanvaarden.... Ik heb mijn taak vervuld, ik sterf gelukkig.... De aarde en de hemelen blijven...."

DE RECHTER DUIM VAN RECHTER HILL

In het *Zeitschrift für Parapsychologie* van December '30 vinden we het bericht, dat Rüdi Schneider, het medium, waarmee onlangs Price in Londen een reeks welgeslaagde experimenten nam — materialisaties in telekinetische verschijnselen werden onder zeer strenge contrôle waargenomen [1]) — zich sinds October te Parijs bevindt in afwachting van de pogingen, welke Osty doen zal om van de materialisatie-sèances met hem cinematographische opnamen bij infra-rood licht te maken [2]).

In dezelfde aflevering vinden we een korte mededeeling van Crandon, waaruit blijkt dat in den „Margery"-kring opnieuw langs bovennormalen weg een vingerafdruk van een overledene is verkregen, ditmaal onder meer vertrouwen wekkende voorwaarden dan te voren. Wij nemen een gedeelte van het relaas verkort over: „Den 1en September van dit jaar stierf de rechter Charles Stanton Hill die gedurende drie jaar lid van onze kring was geweest. Voor dat een week verstreken was, trachtte hij zich door klopgeluiden aan ons kenbaar te maken, en wij kwamen herhaaldelijk bijeen om hem te helpen zijn weg te vinden. Wij zeiden hem telkens, dat ons als betrouwbaar identiteitsbewijs, alleen een vingerafdruk voldoende leek. De afdruk van zijn rechter duim komt voor

[1]) Zie *Theosophia 37*, pag. 364—365.

[2]) Vgl. de mededeeling in *Theosopia 38*, pag. 222, over deze nieuwe optische vondst.

in een artikel over de vingerafdrukken in de margery-kring in het tijdschrift Poychic Research April 1928. 12 October 1930 slaagden wij er in op drie stukken was, die telkens door een der deelnemers in een schaal warm water waren gelegd en die na eenig hoorbaar plassen — het medium werd voortdurend door twee andere gecontroleerd — uit een schaal koud water konden worden weggehaald, vingerafdrukken te krijgen die met de vroeger gepubliceerde overeen kwamen."

Crandon besluit zijn mededeeling met de woorden: „Zoolang ons geen natuurlijke verklaring van dit experiment wordt aangeboden, zijn we gedwongen aan te nemen, dat de rechter duim van den rechter Hill op een of andere wijze de dood heeft overleefd." Men hoeft deze conclusie niet te onderschrijven — de mogelijkheid van bovennormale waarneming is hier geenszins uitgesloten — om toch te kunnen erkennen, dat een dergelijk merkwaardig geval — aangenomen dat de voorwaarden waaronder het werd waargenomen onaanvechtbaar zijn — een belangrijke uitbreiding van het occulte feitenmateriaal beteekent.

MERKWAARDIGE VONDST.

Reeds eerder hebben wij de aandacht gevestigd op de jongste opgravingen in Mesopotamië, waar steeds oudere sporen van een beschaving gevonden werden, die klaarblijkelijk in historische tijden al in verval was. In *„Die Umschau in Wissenschaft und Technik"* van 14 Juni 1930 vinden we iets over een belangrijke vondst van de daar werkzame Duitsche archeologen.

„Onder de laag die uit 2400 j. v. Chr. dateert zijn door Jordan nog vijf andere gevonden, waarvan de vierde klaarblijkelijk een Sumerische, de vijfde echter een vóór-Sumerische is, daarin werden — wat een omwenteling in onze archeologische kennis beteekent — overblijfselen van een kalksteenmuur gevonden van meer dan 2 m. dik van hoog-ontwikkeld technisch kunnen getuigend. Deze laag dateert op zijn laatst uit de periode 4000—3000 v. Chr. en het cultuurvolk, dat deze kalksteenen van duizende kilometers ver naar deze streek waar geen steen te vinden is vervoerd heeft, is ons nog onbekend."

Zoo dringt het oudheidkundig onderzoek steeds verder in het verleden door, en vindt overblijfselen van oudere beschavingen, die in dit geval op hooger peil staan dan de latere. Ligt hier niet een begin van bevestiging der occulte gegevens omtrent voorhistorische beschavingen?

UIT DE TIJDSCHRIFTEN.

Dr. J. W. Boissevain.

In *The Theosophist* (Nov.) vinden wij als eerste artikel een herinnering aan het 55-jarig bestaan der Vereeniging, waarin

 met dankbaarheid de arbeid van Mevrouw Blavatsky en H. S. Olcott herdacht worden, die doorgezet en volgehouden hebben ondanks tegenkanting en gebrek aan medewerking. In een aanhaling uit „Old Diary Leaves" wordt ook het werk van W. Q. Judge herdacht. Thans telt de T. V. 43.625 leden. Meer dan ooit is het in onze moeilijke tijden zaak, om ruim van blik te blijven en eensgezindheid te bewaren onder alle schakeeringen. In een stuk over Theosofie en de Theosofische Vereeniging vertelt C. W. Leadbeater van zijn laatste reis en maakt de twee praktische opmerkingen, dat overal bij Theosofische bijeenkomsten het gebrek aan luchtververschíng hem trof en dat er overal gebrek aan geld heerscht, om uit te voeren wat men zou willen doen. Hij wijst er daarna op, hoe het standpunt van het materialisme verdwenen is: in zijn jeugd vertelde men wel sprookjes aan kinderen, doch ieder hield ze alleen voor verzonnen. Thans evenwel denkt menigeen, als hij de talrijke spookgeschiedenissen en dergelijke in de maandbladen leest: er kan wel iets van aan zijn. Het werk der Theosofen heeft die (en andere) omkeering in de gedachten bewerkt. Na er nog eens op aangedrongen te hebben, niet iets te gelooven, omdat een leider het zegt, zegt hij een deel uit de eerste hand te weten en dat iedere uitbreiding van kennis nieuwe verschieten van ongekende dingen opent. Toch moet iemand niet wachten met leeren, totdat hij Adeptschap bereikt heeft; anders zou de T. V. ook niet ontstaan zijn. Als wij alleen maar Europa konden „Theosofiseeren", zou er geen oorlog meer zijn. Ons werk is niet afgeloopen, voordat ieder met de Theosofie in aanraking gebracht is. H. Radcliffe legt in „Naar Theosofische Eenheid" den nadruk er op, dat wij niet zooveel denken moeten om de verschilpunten der 22 Theosofische vereenigingen die er zijn, maar liever een vijfjarig bestand moeten sluiten en streven naar een gemeenschappelijke eenheid. Een ander verhaalt, hoe hij op een boekenstalletje vond „Fragments from the Teachings of H. P. Blavatsky" door H. Burford Pratt en dat dit een uitstekend uittreksel uit hare leeringen geeft. Het is geheel vergeten en, ik geloof, ook in ons land onbekend.

The Adyar Theosophist, Nov. Op den Uitkijk, de Jeugd en de massa's, het vraagstuk van het kwaad; Theosofie — thans en later, een antwoord aan Dr. van der Leeuw.

Het Theosophisch Pad, Sept.-Oct. De Theosophie, de moeder der Godsdiensten, Philosophieën en Wetenschappen, door G. de Purucker. Chela's en Leeken Chela's, door H. P. Blavatsky.

The Canadian Theosophist, Nov. „Theosofie en de gewone menschen" heet het eerste artikel: heeft de Theosofie een boodschap voor gewone menschen? (in het Nederlandsch bestaat nog altijd het woord menschen, zoodat men niet altijd moet spreken van mannen en vrouwen). Wij bereiken hen nog veel te weinig. Maar

zij, die den heelen dag bezig moeten zijn om voor zichzelf of hun gezin het hoofd boven water te houden, kunnen geen gedachten wijden aan metafysische dingen; — spreek van hun dagelijksch leven, leer hun de eerste verheven waarheden van het Boeddhisme: het leven is vol leed, leed ontstaat door begeerte naar persoonlijk leven en voldoening aan de hartstochten, leed eindigdt door uitdooving hiervan en de kennis van het ware Leven. De Boeddha leerde dat aan wie reeds Karma en Herbelichaming aannamen, doch in het Westen in dit niet het geval, laat men hier leeren, dat de talrijke levens tallooze gelegenheden voor verder ontwikkeling openen, waardoor de wanhoop verdwijnt, dat een kort bestaan op aarde geen geluk brengt. Uit een kort stukje vernemen wij, dat er vóór 1875 in Engeland r eds twee Theosofische vereenigingen waren. De eene bestond uit een groep, die de werken van Jacob Boehme bestudeerde en zich op Christelijke mystiek toelegde; de andere vormde een kring om Mevrouw M. A. Atwood en maakte studie van haar „Suggestive Enquiry into the Hermetic Mystery", welk werk zich in onze Boekerij bevindt. De naam Theosofie werd twee eeuwen lang voor H. P. B. veel gebruikt, komt voor in allerlei boeken in verschillende talen als titel of ondertitel; zoo heette Boehme de Germaansche Theosoof. Vele groepen van mystieken bestudeerden de Theosofie. Een ander stukje loopt over het volgende: voor velen is hun loge hun kerkje en zij nemen het een lid zelfs kwalijk, als hij eens een andere Theosofische vereeniging bezoekt, in plaats van allen als Theosofen te beschouwen, die de menschheid zoeken te dienen zonder aanzien van ras of geloof. *Theosophy in India* van October geeft evenals andere bladen verslag der viering van Dr. Annie Besant's 84sten verjaardag en wijdt verscheidene artikels aan haar en haar werk. „Hoe ik Krishnaji begrijp" — wij moeten wel het oog er op houden, dat de stichters der Vereeniging werkten in den hoogtijd van het materialisme en de twee eerste geslachten van leden bezig waren met de leeringen van boeken en Adepten. Krishnaji werkt in het derde geslacht, hij bemoeit zich uitsluitend met Zelfverwezenlijking en laat al het andere rusten, met het Leven alleen, zonder te vragen of Leeraren en leeringen die daarvan spreken waar zijn. *Theosofisch Maandblad voor Nederlandsch-Indië,* Nov. Over het Theos. Congres te Genève, de toespraak van Dr. Annie Besant. Het Mysterie van het Zijn, door Ir. J. Steffelaar; het slotstuk over Chineesche filosofie, over Schopenhauer. Deze bracht de begrippen van Kant tot één terug, de oorzakelijkheid, en leert verder, dat de geheele natuur de werking is van een machtigen aandrang, den Wil. Volgens Sch. bestaan alle dingen uit: 1. het ding op zichzelf van Kant, 2. den uiterlijken verschijningsvorm, welke zich openbaart in ruimte en tijd. Sch. onderscheidt in de

 ziel: 1. den wil om te leven, 2. het bewustzijn. Volgens hem gaat het tweede met den dood van het lichaam te gronde, zonder dat volkomen bewusteloosheid volgt. Het Karakter als belemmering tot bevrijding (vervolg), door F. de Moulin. Hoe Theosofie tot mij kwam (vervolg), door C. W. Leadbeater.

Met het eind van dit jaar houdt dit maandblad, na 29 jaren goed werk verricht te hebben, op, doch met 1 Januari 1931 zal het herleven als *De Pionier*, uitgegeven door den Boekhandel Minerva te Weltevreden.

Uitkomst, tweem. tijdschr. voor natuurgeneeswijze, Nov. Voorbeelden van vivi-sectie, ook in ons land; een stuk over psychotherapie.

„De Vonk". 1 October is het eerste nummer van dit blaadje verschenen, dat mededeelingen geeft over psycho-synthese. Het Nov.-nummer geeft een lijst voordrachten in de verschillende centra voor ps.-s., een Vragenbus en een bespreking van „Heiliging", door J. Anker Larsen.

Het Ster Bulletin, Dec. Een toespraak van Krishnamurti over het ophouden van vrees; verder veel belangrijke vragen en antwoorden.

Theosofie in Ned.-Indië, Nov. Maandelijksche Brief van den Voorzitter, over het 55-jarig bestaan der T. V., de maandelijksche bijeenkomsten der leden en verscheiden belangen der Indische Theosofen; besprekingen over de toekomst der Theos. Vereen.

La Revue Théosophique (Lotus Bleu). Nov. Het Occultisme in het dagelijksch leven, door Annie Besant; de geest van Franciscus van Assisi. Katholieken eeren hem als een der grootste stichters van godsdienstige orden, protestanten zien in hem een voorlooper der Hervorming, pacifisten noemen hem een apostel van den vrede. Hij had God lief en alle menschen en alle schepselen, hij ziet God in ieder deeltje der natuur en in den mensch, hij heeft den hoogen eerbied voor het Leven. Geestelijke zielkunde. De broederschap.

Bulletin Théosophique, Dec. Officieele mededeelingen, toespraak van Annie Besant.

Reïncarnatie, Sept.-Dec. De heilige wetenschap, de weg naar de oneindigheid, het kwaad van leeglooperij, de Heeren van Karma.

De Theosoof, Nov. Het orgaan der Vereenigde Theosofen. Occultisme tegenover occulte kunsten, door H. P. B. Zullen wij helderziendheid leeren? door W. Q. Judge.

Het Nieuwe Leven, Dec. Het Humeur, door Kees Meijer; Iets over Huwelijks-moraal, en Over de nieuwe Zakelijkheid in de literatuur, door K. M.

Maandblad v. d. Ver. v. Psychisch Onderzoek en toegepast Magnetisme, Nov. Wat is de Buitenwereld? door Dr. A. J. Resink.

VOOR VIJFTIG JAAR. Dr. J. W. Boissevain.

In deze rubriek zullen wij iedere maand een aanhaling geven uit Olcott's „Old Diary Leaves" (Oude Dagboekbladen), waarin

hij de geschiedenis der T.V. beschrijft. Het volgende is uit deel II.
Verder ook aanhalingen uit *The Theosophist,* later uit *Lucifer* e.a. tijdschriften of oude boeken. Zoodoende vernemen onze lezers telkens iets van de geschiedenis der Theosofische beweging en de meeningen der eerste leiders.

„Het nieuwe jaar (1881) brak aan en vond mij aan het schrijven aan mijn schrijftafel, tot 2 uur 's nachts, van artikels der redactie voor de *Theosophist.* De eerste weken van het jaar waren over het algemeen zonder merkwaardige gebeurtenissen, ofschoon wij in vriendelijke en onvriendelijke aanraking met verschillende personen gebracht werden. De schrijver van die sedert welbekende verhandeling „The elixir of Life" (Het Levenselixir), een zekere Mirza Murad Ali Beg, kwam 20 Januari bij ons. Hij was een Europeaan van geboorte.... Hij had een woest, avontuurlijk leven geleid, voller met ellende dan het tegenovergestelde. Hij had geliefhebberd in zwarte magie o.a. en vertelde mij, dat het lijden dat hij in de paar laatste jaren doorgemaakt had, rechtstreeks terug te brengen was tot de kwaadwillige vervolgingen van zekere slechte machten, welke hij opgeroepen had, om hem te helpen om een deugdzame dame, die hij begeerde, in zijn macht te krijgen. Hij had, volgens de onderrichtingen van zijn goeroe, een Mohammedaanschen zwarten magiër, veertig dagen in een gesloten kamer gezeten, met zijn blik op een zwarte plek op den wand gericht, waarin hem gezegd was zich het gelaat van zijn begeerde slachtoffer voor te stellen en een paar honderd duizend malen een voorgeschreven mantram, half Arabisch, half Sanskrit, te herhalen.... Dat alles kwam uit, zooals voorspeld was, zijn noodlottig opzet werd vervuld, de vrouw geruïneerd en hij zelf verviel in de macht der slechte geesten.... Hij wenschte tot onze Vereeniging toe te treden, doch, daar ik geen vertrouwen in zijn zedelijke standvastigheid had, weigerde ik hem. Daar H. P. B. echter aanbood, de verantwoordelijkheid voor hem op zich te nemen, gaf ik toe en liet haar hem aannemen. Hij beloonde haar mooi eenige maanden later, door een sabel van een sepoy aan het station te Wadhwan te nemen en te trachten haar te dooden, terwijl hij uitriep, dat zij en de Mahatma's allen duivels waren! In het kort, hij was krankzinnig geworden.... Hij werd Roomsch, kwam weer terug tot den Islam en stierf ten slotte". (Oude Dagboekbladen Deel II p. 189).

BOEKBESPREKING.

J. van Dijk.

Birger Forell. Waar Oost en West elkaar ontmoeten. J. Ploegsma, Zeist (*f* 5.90 geb.)

Ter voorbereiding van een in Marburg op te richten Internationaal Instituut voor vergelijkende godsdienst-studie en het samenroepen van een congres der wereldgodsdiensten reisde de schr.,

 als secretaris, met Prof. Rudolf Otto naar Eng.-Indië. Zij beproefden daar aansluiting te vinden met vooraanstaande religieusen der verschillende sekten en trachtten hen ervan te overtuigen, dat de godsdiensten, alle aanzichten der Eene Godheid, beter deden elkaar te steunen dan te bestrijden.

Aan deze reis dankt dit boek zijn ontstaan, waarvan ik de lezing sterk bij de leden der T. V. zou willen aanbevelen. Forell geeft een verslag van de steden die hij bezocht, van zijn bezoeken aan vele Hindoesche, Mohammedaansche en Dschainasche priesters en van hetgeen hij in hun heiligdommen en van hun eeredienst te weten kon komen. In 't algemeen blijkt uit dit boek een sterke opleving van het religieuze gevoel in het Oosten. Het gemak waarmee jonge studenten in het Sanskriet debatteerden wijst er op, dat die doode taal weer als voertuig der gedachten gebezigd gaat worden. Deze ontwaking kan ook bij de lagere sekten geconstateerd worden. Op blz. 128 vindt men hiervan een aardig staaltje. De Schr. en Prof. Otto bevonden zich bij een tempelingang, van waar zij toezagen wat in den tempel geschiedde. Een paar studenten van een lage kaste hadden zich wellicht uit nieuwsgierigheid voor de vreemdelingen geplaatst. Een Brahmaan kreeg hen in het oog; ijlings trad hij naar hen toe en onder heftige gebaren en op verontwaardigden toon deelde hij hun mee, dat hun geen plaats toekwam bij den ingang van den tempel, er bijvoegende dat hun aanwezigheid heiligschennis van den tempel beteekende. Met vlammende blikken gaven zij hun antwoord hierop en een oogenblik zag het er zeer dreigend uit. Toen mengde Govinda zich in den twist en zond den Brahmaan weg. Het gedrag van den Brahmaan vond bij beklagenswaardig kleinzielig. Voor 10 jaar zou het ondenkbaar geweest zijn, dat twee lieden van de allerlaagste kaste het gewaagd zouden hebben een Brahmaan aldus te antwoorden en nog ondenkbaarder — voegt Schr. erbij — dat een oude Brahmaan het gewaagd zou hebben de partij op te nemen van volk uit die allerlaagste kaste. Er bestaat ook in dit opzicht beslist gisting in het Indië van deze dagen.

Natuurlijk kwamen zij op hun tocht ook al in het hoofdkwartier der T. V. en voor ons is het niet minder interessant, hun indrukken te vernemen. Daar de bezoekers van beslist Christelijke beginselen waren konden wij niet veel hoop koesteren veel waardeering aan te treffen. Doch zooveel misverstaan der theosofie had ik bij deze geleerden toch niet verwacht. Na de hoofdpoort te zijn doorgegaan aanschouwden zij op de trap „een gansche rij Indische bedienden in livrei, gereed om onze bagage af te nemen. Wij werden eerst geleid in een geweldig voorhof.... Gekleurd glas en openingen dempten het al te felle zonlicht. Een gevoel van welbehagen ging intusschen weldra in iets anders over toen wij

de muren aandachtig gingen beschouwen. Rondom ontdekten wij n.l. de portretten van de groote wereldleeraren en godsdienststichters. Niet dat ons dit bepaald hinderde (Sic), doch het was een herinnering en een bewijs hoe men steeds hier en daar een keuze had gedaan en getracht had het onmogelijke mogelijk te maken, n.l. een nieuwe godsdienst te „fabriceeren." Een grooter blijk te geven van misverstaan is niet mogelijk.
Is de Schr. over de Thosofie slecht te spreken, beter oordeelt hij over de theosofen, die hij ontmoette op het hoofdkwartier. Zonder namen te noemen vertelt hij ons van twee Nederl. dames, die nuttig maatschappelijk werk verrichtten. (blz. 80-86).
Ook een paar andere eigenaardige Hollanders ontmoette hij. Een in een universiteit in de jungle bij Gurukula. Dit was een zeeofficier, die de halve wereld had doorkruist. Hij woonde daar nu als kluizenaar. De andere bleek verbonden aan de Ramakrishnazending en was een Brabander, die in een geloovig Roomsch milieu opgevoed, uit weerzin tegen de sleur op godsdienstig terrein thuis het ouderlijk huis was ontvlucht. In Amerika maakte hij kennis met Vivekananda en door hem had hij zijn levensdoel gevonden. Wonderlijk zijn soms uw wegen, o, Karma!
De vertaling door Chr. Doorman is goed, doch moge zij het Zweedsch goed beheerschen, zoo is haar kennis van Hindoesche woorden niet heel diep, anders zou zij bij de Indische luit geen „veena", doch „vina" genoemd hebben en de Dschaina's geen Jina's, woorden die op Engelsche uitspraak gebaseerd niet onveranderd in 't Nederlandsch mochten overgenomen worden. Een aantal illustraties versieren den tekst.

WERELDFEDERATIE VAN JONGE THEOSOFEN, NED. AFD.

Op 3 en 4 Jan. zal er een week-end gehouden worden in de „Dotter" te Hollandsche Rading (bij Hilversum). Op de 4de Jan. zal er tevens een algemeene bijeenkomst zijn.
Opgaven voor 29 Dec. aan Henk Dubbink, Boven Langewijnscheweg 7, Huizen.
Kosten voor het week-end zijn ƒ 2.40, voor de algemeene bijeenkomst ƒ 1.—.
Nadere aankondiging in het Januari-nummer van Prana.

NED. ASS. VOOR DE THEOS. WERELDUNIVERSITEIT.

Op de jaarvergadering is besloten een lijst samen te stellen van sprekers, die bereid zijn in de Loges der Theosofische Vereeniging of elders, tegen vergoeding der reiskosten, een spreekbeurt te vervullen namens onze vereeniging, over een wetenschappelijk, wijsgeerig of religieus onderwerp.
Besturen van Loges, die bereid zijn een of meer dezer sprekers voor een spreekbeurt uit te noodigen, worden verzocht zich met ondergeteekende in verbinding te stellen.

DE ZES-MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMST.

Deze zal plaats hebben op Zondag 18 Januari 1930.

Programma: 11 uur. Lezing door een deskundig niet-lid.
De sociale crisis: Werkloosheid als wereldverschijnsel.
2 uur. Lezing door J. J. van der Leeuw.
De individueele crisis: De dorst naar het leven.
3 uur. Nabespreking.
4 uur. Thee, slot.

Lunch, bestaande uit soep, brood, kaas en jam, koffie en fruit, te verkrijgen à *f* 1.—, bediening inbegrepen. Zich opgeven vóór 15 Januari, Tolstraat 156, door storting op postrek. 19721 der Afd. Voor hen, die eigen lunch meebrengen, is koffie à 15 cts. per kop te krijgen.

INNING CONTRIBUTIE 1931 — LAAT EEN IEDER MEEWERKEN!

Elk jaar neemt het aantal leden, dat zoo vriendelijk is ons hun contributie zelf toe te zenden toe en thans kom ik wederom met het verzoek tot U ons Uw contributie toe te zenden gedurende de maand Januari, *dus vóór 1 Februari a.s.*, liefst op onze Postrekening 19721 der T.V.N.A. of onze Gemeente-Girorekening T. 200.

Om U dit te vergemakkelijken sluiten wij een geadresseerd stortingsformulier in, dat slechts gefrankeerd moet worden met een 5 cts. postzegel, terwijl het aan *elk* postkantoor betaalbaar is. Betaalde gij Uw contributie nog niet op deze wijze, doe het dan in 't vervolg! Gij bespaart ons veel arbeid en Uzelf kosten. De nieuwe contributie-regeling vindt U op het giroformulier.

U bij voorbaat dankend voor Uw medewerking in dezen,

J. P. W. Schuurman, Penningm.

19e CONGRES VAN DE EUROPEESCHE FEDERATIE DER T.V.

Dit zal plaats vinden in Londen in de tweede helft van Juni a.s., waarschijnlijk van Donderdag 18 tot Dinsdag 23 Juni. Het zal gecombineerd zijn met de Britsche conventie, terwijl het plan is de Zondag open te laten voor de Theosof. Orde van dienst. Het onderwerp zal zijn het derde doeleinde der T.V.

Nadere bijzonderheden verschijnen in een volgend nummer.

INGEZONDEN.

LEVE DE LOGE! W. L. Zonnevylle.

Het Ingezonden stuk van H. L. Andersen in de Beweging van December l.l. boezemde mij zooveel sympathie in, dat ik behoefte voel er iets aan toe te voegen. De Algemeene Secretaris heeft tot nogtoe op afbrekende wijze van de Loge gesproken. Ze

boezemt hem weinig belang in en liefst zou hij ze willen opruimen. Bij de bespreking van zijn candidatuur in onze Loge heb ik trouwens reeds gezegd: „De nieuwe candidaat is een beste man, maar als hij aan 't hoofd van de Vereeniging komt, draait hij deze vierkant den nek om" en ik voegde er aan toe: „Krishnamurti is een pracht-mensch, maar als hij aan 't hoofd van de Theosofische Vereeniging werd geplaatst, zou deze geen dag zeker van haar leven zijn!" We moeten wel onderscheid maken tusschen de Theosofische Leeringen, die ons door de Meesters middels H. P. B. werden gegeven, en het Leven, dat ons door de Boddhisattva middels Krishnamurti werd gebracht. De Theosofische Leeringen zijn waard bestudeerd te worden en zullen vanzelf invloed hebben op onze levenshouding en het Leven is waard geleefd te worden, maar we moeten beide niet te veel verwarren.

De Theosofische leeringen vormden een voorbereiding voor de komst van den Wereldleeraar (zie Sleutel Theosofie, laatste alinea), maar nu de Wereldleeraar er is, behoeven we de Theosofische leeringen toch niet te verwaarloozen. In het laatste kamp te Drafna heeft de Algemeene Secretaris ons trouwens zelf aangespoord om de werken van H. P. B. te bestudeeren. Welnu, voor zoover ik ervaar, wordt de lust tot studie het best opgewekt, wanneer studeerenden geregeld bij elkaar komen en Theosofische vraagstukken bespreken, en daarvoor is de Loge de meest geschikte plaats.

En nu maakt het op mij weinig indruk, als daar gezegd wordt, dat wetenschappelijke menschen zich afgeschrikt voelen van de Loge, want dat bewijst alleen, dat ze niet theosofisch voelen. We kunnen de Theosofie niet bestudeeren zonder ons ook op de hoogte te stellen van wat de Wetenschap ons omtrent verschillende zaken zegt, en wetenschappelijke menschen, mits ze maar theosofisch voelen, zullen in de Loge heel veel nut stichten en veel verheldering kunnen geven. De Loge is niet een knussig, zelfgenoegzaam clubje, maar een vereeniging van menschen, die in de Theosofische leeringen willen doordringen, en wie dat werkelijk doet, voelt, dat er heel wat voor hem te doen is, en hij voor zelfgenoegzaamheid geen grond heeft.

„Kom alleen bij elkaar als iemand wat te zeggen heeft", zegt de Algemeene Secretaris. Als ik wat te zeggen heb, kom ik er niet zoo gauw toe om menschen bij elkaar te roepen, maar als we alle veertien dagen bij elkaar komen, dan hebben we alle veertien dagen wat te vragen en te zeggen. Zoo zie ik de Loge! Voor een geanimeerde studie kome de Loge geregeld bij elkaar, om van gedachten te wisselen en de Theosofie levend te houden. De Theosofen hebben een taak, die H. P. B. aangaf in „De Sleutel", uitgave 1921, blz. 173, waar zij antwoord geeft op

 de vraag: „Hoe verwacht gij, dat de leden uwer vereeniging in het werk zullen helpen?"
„Hoe verwacht gij, dat de leden uwer vereeniging in het werk zullen helpen?"
Laten we die Theosofische leeringen in de Loge geregeld bespreken. Laat de Vereeniging niet een vereeniging worden tot Nut van 't algemeen of een Vereeniging tot Volksontwikkeling. Dit alles moge nuttig zijn, maar de T.V. heeft een bepaald aangewezen taak, n.l. Theosofische Leeringen bestudeeren en die brengen aan de wereld, ieder op zijn wijze.

EEN MISVERSTAND. Dr. J. L. Andreae.

Naar aanleiding van het in No. 11 der Theosofische Beweging ingezonden betoog van den Heer H. L. Andersen, zij het mij veroorloofd op een mogelijk misverstand te wijzen. Voor ieder toch, die de bekende brochure „Revelation or Realisation" heeft gelezen, is duidelijk gebleken, dat de schrijver geenszins bedoelt „de positie der Loges stelselmatig te ondermijnen", doch zich kant tegen den in *sommige* Loges woekerenden geest van *zelfgenoegzame* „onder-onsjes".
Ter wille der beknoptheid wil ik thans en hier slechts citeeren, wat de schrijver op bladz. 33 zegt van het occultisme:
„There is a future for occultism if it will conform to strictly scientific methods, and submit to tests and proof".
Zonder twijfel zullen de lezers der Theos. Beweging het streven van den Alg. Secr. beter leeren waardeeren, zoodra in Januari a.s. een Nederlandsche vertaling der genoemde brochure is verschenen. (Deze vertaling is in dit nummer te vinden, red.)

WEG MET DE LOGES? Ir. B. Wouters.

Ons medelid H. L. Andersen vindt, dat de Loges de levende cellen vormen, waaruit de Ned. Afd. is opgebouwd. Als 't maar waar was! *Levende* cellen! Als ze werkelijk *leefden,* was er geen crisis, en was er geen Alg. Secretaris noodig om ons wakker te schudden. Men mag het niet eens zijn met alles, wat Dr. van der Leeuw te berde heeft gebracht, maar toegegeven moet worden, dat niet genoeg te waardeeren valt, dat hij met nieuwe, frissche denkbeelden zijn werk voor de Afdeeling is begonnen, dat wij, mede door zijn toedoen, ons bewust zijn geworden, dat velen onzer aardig op weg waren te verstarren in vooropgezette denkbeelden, die langzamerhand tot axioma's geworden zijn. Eén van die axioma's is door den Heer Andersen geformuleerd: „het zijn de Loges, die het bestaan der Afdeeing uitmaken". Neen, antwoord ik hierop, de Afdeeling bestaat, dat is *leeft,* alléén door die leden uit haar midden, die Theosofie tot een levende kracht in hun dagelijksch bestaan hebben gemaakt. De rest der leden draagt minder of niets bij tot het leven der Afdeeling, en vormt

het trage blok, dat verstarring in de hand werkt. In de Afdeeling komt dit laatste gelukkig niet zoo gauw tot uiting, omdat een Afdeeling een min of meer abstract geheel is en betrekkelijk zelden bijeenkomt. Maar in een Loge, waar hetzelfde beginsel geldt, is de werking van het trage blok op den duur fataal; men komt er veel bijeen, bouwt vaste denkgewoonten op en de leiders in zelf meegesleept worden, en het werk er in tot een sleur wordt. een Loge moeten voortdurend op hun qui vive zijn, dat ze niet Het valt niet te ontkennen, dat sommige Loges tengevolge van die oorzaak in den loop der jaren een min of meer kwijnend bestaan hebben geleid, en niet bepaald *levende* cellen in het grootere organisme kunnen worden genoemd.

Moeten, met dat gevaar voor oogen, de Loges dan maar verdwijnen? Het antwoord op die vraag hangt in elk concreet geval uitsluitend af van de houding, die de betreffende leden zullen aannemen, nu er een frissche wind door de Afdeeling waait met het optreden van onzen nieuwen Alg. Secretaris. Als er in de Loges, waar men aan verstarring lijdt, nu nóg geen nieuw leven geboren wordt, is het maar beter dat ze opgeheven worden. En in andere Loges, waar ernstige pogingen worden aangewend om tot verfrissching te komen, moge de raadgeving van Dr. van der Leeuw ter harte worden genomen, om periodiek, en met niet te lange tusschenpoozen, te besluiten om de leiding der Loge toe te vertrouwen aan nieuwe krachten. Dan alleen is er kans, dat het bestaan der Loges het Theosofisch werk ten goede komt.

Nog een enkel woord over de tegenstelling, die de Heer Andersen in zijn ingezonden stuk maakt tusschen Afdeeling en Loges. M.i. wordt hier iets van heel onbelangrijken aard belangrijk gemaakt. Wij trachten Theosofie te begrijpen en in ons leven tot uitdrukking te brengen — dàt is de hoofdzaak; verder zijn wij leden der Theosofische Vereeniging, en trachten door middel van die Vereeniging Theosofische idealen en denkbeelden tot ontwikkeling te brengen en te verbreiden — dat is, naast de hoofdzaak, óók belangrijk. Maar of we nu ook lid van een Afdeeling of van een of andere Loge zijn —, dat lijkt me van minder belang. Wie werkelijk voelt voor Theosofie en voor de Theosofische Vereeniging, zal zijnen weg wel vinden voor de praktische beoefening der Theosofie, hetzij in —, hetzij buiten een Loge.

THEOSOFISCHE OPVOEDING. Mevr. A. Holle—Granpré Molière.

Verscheidene personen zijn in de „Beweging" aan het woord geweest met als uitgangspunt de vraag van den heer Prins: „Wat is een Theosofische school?"

Daar juist dat begrip de „Theosofische school" het kernpunt is, waar het bij mij als moeder en in meerdere opzichten medewerkster aan het Theosofisch Lyceum, om gaat — niet de me-

 thodes, die men al of niet volgt — kom ik voor enkele regels plaats vragen.
Als iemand mij de vraag stelt: „Wat kan het nut zijn van een Theosofische school?", moet mij eerst een wedervraag van het hart: „Zijt gij wel overtuigd van het nut van de Theosofische Vereeniging?"
Evenals het bestaansrecht van de T.V. in de wereld bepaald wordt door het „Levende Zijn" van de leden, die haar samenstellen, al naarmate die leden de „Levende Kracht", die Theosofie is, doorleven willen — (studieklassen, evenmin als moderne methodes op school zijn hierbij primaire noodzakelijkheid) — evenzoo kan de Theosofische school zich onderscheiden van iedere andere school, modernste methodes ten spijt, door iets wat veel meer waard is.
Wanneer we dus ons Theosofisch Lyceum bezet konden krijgen met leerkrachten, die menschelijkerwijs gesproken, oprecht Theosoof trachten te zijn, met den weg van Raja-Yoga als *natuurlijke* richtsnoer in hun leven, dan behoeft ge er niet aan te twijfelen, dat zulk een school zelfs met de zware eisch van ons huidig eindexamen H.B.S. of gymnasium, door dat *bijzondere* gekleurd kan worden, waar wij ouders voor onze kinderen zoo naar verlangen.
En al kunnen we helaas nog lang niet zeggen, dat ons Theosofisch Lyceum er is, dat ten spijt ben ik blij, dat de school hier bestaat en zij heeft in deze streek alleszins reden van bestaan.
M.i. hoeven we met kinderen met normaal verstand na 13 jaar, den Lyceumleeftijd, niet zoo te steunen op methodes en didactisch materiaal, welke hulpmiddelen zoo schitterend op hun plaats zijn in den speelgoed-leeftijd vóór 13 jaar.
De veelheid en uitgebreidheid der vakken van de periode na 12 à 13 vragen vóór alles een stof van hun vak goed beheerschende (maar vooral niet exploiteerende) fijne, algemeen ontwikkelde leerkrachten, die den ontwakenden jongen mensch — nu eerst komt de leeftijd, dat ze in het leven rond gaan kijken (vrienden en clubs) — als menschelijke voorbeelden voor oogen blijven staan.
Een hoofdleider, die deze ingewikkelde wijdloopigheid goed synthetiseeren kan door, voelbaar voor het kind de hoofdleiding van alle onderdeelen in hart en hoofd en handen te hebben, en zijn Dharma verstaat, zoodat voor het kind „plicht" als een vanzelfsprekende en niet zwaar drukkende levensbasis ontwikkeld wordt.
Natuurlijk zou ik meerdere dingen als waardevolle factoren voor het kind op een geslaagde Theosofische school kunnen opnoemen, maar ik hoop enkele hoofdfactoren van het nut van Theosofen als leeraars genoemd te hebben.
Het Theosofisch belichten van de leerstof van ieder vak op zichzelf is wel degelijk een gevolg, dat ontstaat op een dergelijke

school; maar een Theosoof, die wijs is, begrijpt, dat dit een proces
is, dat langzaam groeien moet; interesseert men er zich voor, kom het met de Theosofische leerkrachten *individueel* bespreken. Verder moet vooral in het oog worden gehouden, dat wij hebben willen voldoen aan de vraag van ouders naar een school, die voor iedere latere studierichting klaar maakt (de *eindexamen* eisch dus voor het intellectueel-voldoende bekwame kind) met een onsectarische geestelijke basis.
Deze vraag komt op het moment nog veel meer voor dan naar een school als proef op Lyceumgebied met Montessori-methode. die wellicht in de toekomst schitterend zal kunnen slagen, maar nu nog geen zekerheid biedt van slagen voor eindexamen na 5 jaar. Menig kind, wetende hoe overdreven zwaar deze eindexameneisch is, en dat zich toch al wel een lievelingsstudie gekozen heeft, die dit eindexamen voorop stelt, wil liefst met z'n tijd geen proeven nemen, maar is wel dankbaar voor een fijnere school.

WERKZAAMHEDEN.

ALKMAAR, BLAVATSKY LOGE.
Woensdag 7 Jan. 20 uur in de Vrijm. Loge voordracht voor leden en belangstellenden van den Heer H. A. Meijer over „Karma".
Woensdag 21 Jan. 20 uur ten huize van den Heer en Mevr. Jansen, Verdronkenoord 16, lezing voor leden van den Heer G. D. v. Maanen. Onderwerp: „Het belangrijke van eenig esoterisch inzicht aangaande het Christendom"
Bijeenkomst Orde van Dienst op Zaterdag 17 Jan.
Cursus voor belangstellenden op Maandag 5 en 19 Jan.
Lotusklassen Woensdag 14 en 28 Jan.
AMERSFOORT, AMERSFOORTSCHE LOGE.
7 Jan. Lezing door den Heer J. Kruisheer uit Huizen. Onderwerp nog nader te bepalen.
Om de veertien dagen: Cursus v. d. Heer Th. J. J. Ram over „de Openbaring van Johannus".
Cursus voor belangstellenden, geleid door mevr. Bolt—de Bruin, om de veertien dagen.
Om de veertien dagen: Behandeling van het „Intern. Sterbulletin" door mevr. Bolt—de Bruin.
Bibliotheek elken Dinsdagavond van 19—20 uur.
AMSTERDAM, AMSTERDAMSCHE LOGE.
Tolstraat 158 bij den Amsteldijk (Zuid). Aanvang der bijeenkomsten 20.15.
Gironummers der Loge: Postgiro 41824. Gem. Giro: A. 445.
Dinsdag 6 Jan. Huishoudelijke Vergadering. Regeling Financieën. Verkiezing Bestuurslid. Benoeming van een staf van werkers. Bespreking Werkprogram. (ledenavonden).
Donderdag 8 Jan. Bijeenkomst ter bespreking van Innerlijke Problemen. (leden). Leiding de Heer R. van Vredendaal.
Dinsdag 13 Jan. Studie uit Standaardwerken. (leden). Leiding Mevr. C. Koster—Gruntke.
Dinsdag 20 Jan. Openbare Voordracht. Mevr. W. A. L. Ros—Vrijman. „Theosofie noodzakelijk voor den Modernen Mensch". Deze voordracht heeft plaats in het Tempelgebouw, Tolstraat 160.
Donderdag 22 Jan. Zie 8 Jan. R. van Vredendaal.

 Dinsdag 27 Jan. Ledenbijeenkomst. Mej. G. Slotboom. „Het Innerlijk Bestuur der wereld".
Cursussen voor leden:
Den 1en en 3en Maandag van de maand „Geheime Leerstudie". Leiding Mevr. P. M. R. Garms—Fransz. Roelof Hartplein 4. (95). Zuid.
Leden, die den Astrologischen Cursus van den Heer Labout wenschen te volgen, zijn welkom in de Loge BROEDERSCHAP: Witte de Withstraat 9.
De Bibliotheek der Loge is opgenomen in die der T.V.N.A. Zie pag. 3.

AMSTERDAM, LOGE „BROEDERSCHAP".
Bijeenkomsten des Vrijdags in het Logelokaal Witte de Withstraat 9. Aanvang 20.15 uur.
2 Jan. Ledenbijeenkomst.
9 Jan. Openbare voordracht. Spreekster Mej. H. Gantvoort, Utrecht. Onderwerp: „Karma".
16 Jan. Openbare voordracht. Spreker de heer M. van den Berg, A'dam. Onderwerp: „De levenswaarden van den nieuwen mensch".
23 Jan. Openbare voordracht. Spreekster Mevr. C. Bakhuizen van den Brink—Ozinga, Utrecht. Onderwerp: „Iets over Deva's". Met lichtbeelden.
30 Jan. Openbare Vraagavond voor iedereen.
Cursus in de Astrologie voor leden en belangstellenden 6 en 20 Jan. 20.15 u. in het Logelokaal, leider de heer L. W. J. Labout.
Bibliotheek, elken Vrijdag van 19.45—20.15 geopend. Bibliothecaris de heer F. van Leijden.
Boek- en brochurehandel, de heer F. Brehm.

AMSTERDAM, DHARMA-LOGE.
Elke Maandagavond Openbare Vergadering a/h Marnixplein I. Tramlijnen 10, 20, 23, 14, 3. Aanvang 20.30 uur precies.
Bibliotheek (ook voor kinderen) een half uur voor den aanvang der Lezingen.
Maandag 5 Jan. Gezellige avond voor leden en belangstellenden. Declamatie door den Heer Jansen. Orgelspel enz. enz.
Maandag 12 Jan. Onderwerp: Durf te leven. Spreker de Heer de Boer.
Maandag 19 Jan. Levenscursus uit den Geheime Leer van H. P. Blavatsky.
Maandag 26 Jan. Onderwerp op te geven door het Publiek. Spreker de Heer Elzinga.
Maandag 2 Febr. Onderwerp: Heeft het Hindoeisme als Godsdienst beteekenis voor Europa? Spreker de Heer A. Th. Heimniets.

AMSTERDAM, LOGE „HET OOSTEN".
12 Januari. Openbare voordracht door Drs. D. H. Prins. Onderwerp: „De zin van het leven".
26 Januari. Bijeenkomst voor leden T.V. Onderlinge gedachtenwisseling.
Bibliotheek. Elke Donderdag 20—22 uur, gelegenheid tot het uitleenen van boeken à 5 ct. per boek en per week.

AMSTERDAM, SATTVA LOGE.
Logekamer Harmoniehof 57 boven.
19 Jan. 20.15 u. Huishoudelijke vergadering voor leden.
26 Jan. 20.15 u. Openbare Bijeenkomst te geven door de Sattva en Wahana Loges in het Americain Hotel. Spreker de Heer J. Kruisheer. Onderwerp: De Praktische Waarde van Theosofie.
Voor Cursussen zie Beweging van October.

AMSTERDAM, WAHANA LOGE.
Voor voordrachten zie: Sattva-Loge.
Cursussen: Geheime Leer. Leider de heer J. L. M. Lauweriks. Ceintuurbaan 183. 2de en 4de Maandag.
Voor belangstellenden: Cursus door Mej. B. H. Gaveel. Inlichtingen bij de secretaris: Ceintuurbaan 53.

APELDOORN, APELDOORNSCHE LOGE.
Dinsdag 13 Jan. 20 uur Ledenbijeenkomst Stationstraat 55.

Zondag 1 Febr. 15 uur Openbare lezing met lichtbeelden door Mevr. Boenen—IJzerman over „Dante" in de Oranje Societeit.
Elken Woensdag 20 uur Cursus voor leden en belangst. door Mej. J. A. Groot Enzerink, Kanaal Noord 56.

ARNHEM, ARNHEMSCHE LOGE.

6 Jan. 20 uur, 2de en laatste avond v. d. cursus over „Meditatie", leider de Heer van Buren Scheelen.
20 Jan. 20 uur, 1ste avond v. d. cursus over „Geestesleven en Wereldorde", leider de Heer Kuntze. Voordracht voor leden en belangstellenden.
15 Jan. 20 uur, Onderwerp: „Het Purimfeest". Spreker de Heer A. Visser.

ASSEN, CENTRUM ASSEN.

8 en 22 Jan. 1931 Bijeenkomst leden en belangstellenden. Cursus over: „Astrologie", door den Heer Merens, uit Hoogeveen. 20.15 uur.

BAARN, LOGE „DE WITTE LOTUS".

2, 16 en 30 Jan. Cursus in de Consistoriekamer van de Doopsgezinde Kerk voor leden en gevorderde belangstellenden over „De Openbaring van Johannes". Leider de heer Th. J. J. Ram.
8 en 22 Jan. Openbare bijeenkomst ten huize van Mevr. Bloemhof over: Een studie over het Bewustzijn.

BEVERWIJK, LOGE „KENNEMERLAND" VOOR BEVERWIJK, IJMUIDEN EN OMSTREKEN.

Donderdag 15 Jan. 20 uur. Openbare lezing te IJmuiden—Oost, Bovenzaal van Café Royal, Wijk aan Zeeërweg, van den Heer G. de Boer uit Zaandam. Onderwerp: Durf te leven!

BREDA, OLCOTT LOGE.

19 Jan. 20 uur. Pr. Hendrikstraat 136, Ginneken. Causerie v. d. Heer Selleger. Onderwerp: Shri Krishna.
10 Jan. 20 uur. Pr. Hendrikstraat 136, Ginneken. 3de voordracht der reeks over „Voor-Indië". Spreker de Heer P. Loman.
17 Jan. 20 uur. Pr. Hendrikstraat 136, Ginneken. Cursus over „Social Organisation" onder leiding v. d. Heer G. v. d. Veen.
5 en 21 Jan. 20 uur. Ploegstraat 83, Ginneken. Concentratiecursus onder leiding v. Mej. R. Faes.
6, 13, 20, 27 Jan. 20 uur. Pr. Hendrikstraat 136, Ginneken. Engelsche cursus onder leiding v. Mej. L. Bertrand.
8 en 22 Jan. 20 uur. Pr. Hendrikstraat 136, Ginneken. Cursus over „de Mensch, afkomst, wezen en toekomst" onder leiding v. Mej. L. Bertrand.

DEVENTER, DEVENTER LOGE.

Maandag 26 Jan. 1931, 's avonds 20 uur Veenweg 14. Vraagavond voor leden en belangstellenden. Leider: de Heer G. v. d. Veen te Huizen.
Iederen Woensdag de wekelijksche bijeenkomsten.
De eerstvolgende Zondagmorgenbijeenkomst zal gehouden worden op Zondag 4 Jan. 10.30 uur Radstakeweg 58.

DEN HAAG, LOGE „DEN HAAG".

Maandag 12 Jan. 20 u. Theosofie als Realiteit. Openbare Voordracht door J. H. Kengen.
Openbare leergang door Mevr. Ros—Vrijman: Theosofie en moderne Tijdverschijnselen.
I. Woensdag 21 Jan. 20 u. Moderne Mystiek (J. Anker Larsen).
II. Woensdag 28 Jan. 20 u. Moderne Oostersche Mystiek (Rabindranath Tagore en Noto Soeroto).
Maandag 26 Jan. 20 u. Ledenbijeenkomst ter onderlinge bespreking van een te voren vastgesteld onderwerp.

DEN HAAG, LOGE „DE LOTUS".

6 Jan. 20.15 u. Voordracht met gramofoonplaten over Lohengrin door den heer R. van Seuren.
20 Jan. 20.15 u. Openbare voordracht.

DEN HAAG, LOGE „PYTHAGORAS".
Zaterdag 3 Jan. 20 uur Jaarvergadering. (vermoedelijk).
Donderdag 15 Jan. 20 uur Voordracht.
6, 13, 20 en 27 Jan. 20—21 uur Bibliotheek en Inlichtingen.
DEN HAAG, CENTRUM „BROEDERSCHAP".
Iederen Donderdagavond 20 uur ten huize van Mej. C. Misset, Joubertstraat 51, Cursus door den Heer B. van Gent over theosofie en actueele onderwerpen in het licht der theosofie.
HAARLEM, HAARLEMSCHE LOGE.
Vrijdag 16 Jan. 20.10 u. Voordracht voor leden en introducé's. Spreker: de Heer Leo Muller. Onderwerp: Het Leven als Leeraar.
KROMMENIE, CENTRUM „KROMMENIE EN OMSTREKEN".
Maandag 5 Jan. 1931, 20 uur. Cursus voor leden en belangstellenden ten huize van de Fam. J. Blijenburg, te Krommenie. Leider: de Heer G. de Boer.
Maandag 12 Jan. 1931, 20 uur. Idem.
Maandag 19 Jan. 1931, 20 uur. Ten huize van den Heer T. Kok, Zuiderhoofdstraat 22, te Krommenie. Openbare vergadering. Spreker de Heer P. Knemeijer. Onderwerp: „Vrede op Aarde?"
Maandag 26 Jan. 1931, 20 uur. Studieklas. Leider de Heer G. de Boer, ten huize van de Fam. J. Bleijenburg, Emmastraat 6 te Krommenie.
LAREN/BLARICUM, GOOISCHE LOGE.
Maandag 12 Jan. 1931, 14.30 uur. Voortzetting cursus v. d. Heer van Eeden, ten huize van Mevr. de Blecquere.
9 Jan. Ledenvergadering.
LEIDEN, LEIDSCHE LOGE.
6 Jan. 20.15 u. Bespr. leeringen van de heer J. Krishnamurti.
20 Jan. 20.15 u. Bespr. theosofisch onderwerp.
Iederen Dinsdagavond van 19.— tot 20.15 u. bibliotheek.
NIJMEGEN, NIJMEEGSCHE LOGE.
Gewone ledenbijeenkomsten op Maandag 12 en 26 Jan. 20 uur.
ROTTERDAM, ROTTERDAMSCHE LOGE.
6 Jan. 20 uur. Openbare lezing. Spreekster mej. Gantvoort. Onderwerp: „Theosofie en het moderne denken".
7 Jan. 20 uur. Sprekerscursus voor T.V. leden.
7 Jan. 20 uur. Openbare Geheime Leer Cursus.
11 Jan. 15 uur. Voordrachtmiddag van het zaalcomité.
13 Jan. 20 uur. Ledenbijeenkomst. Spreker de Heer P. G. Vowinkel. Onderwerp: „Een essay uit de brieven van de Meesters aan Sinnett".
14 Jan. 20 uur. Meditatie-cursus onder leiding van Mevr. J. Ernst—Kerkhof van Roon.
20 Jan. 20 uur. Ashrama-lezing.
21 Jan. 20 uur. Openbare lezing van de Theos. Orde van Dienst. Spreekster Mevr. Carno—Balen. Onderwerp: „Wettelijke Dierenbescherming".
25 Jan. 10.30 uur. Openbare lezing uitgaande van de Federatie.
27 Jan. 20 uur. Bijeenkomst van T.V. leden onder de auspiciën der Theos. Orde van Dienst. Onderwerp: „De leeringen van Krishnamurti en het werk der T.V.".
28 Jan. 20 uur. Cursus voor belangstellenden.
Voor deelname aan de Geheime Leer cursussen op Vrijdagavonden wende men zich tot den Heer Vowinkel, Beukelsdijk 19a.
RIJSWIJK, CENTRUM „TOEWIJDING".
27 Jan. 20 u. Openbare Voordracht door freule S. W. A. Wichers, in de kleine zaal van het Hotel Kuijs—Witzenburg. Onderwerp: „Kan de burgerbevolking ja, alles wat leeft, beschermd worden in een moderne oorlog?"
Cursus voor belangst. Hoornburglaan 21.
SOEST, CENTRUM „SOEST—SOESTDIJK".
5 Jan. Ledenbijeenkomst ter behandeling van actueele onderwerpen ten huize

van de dames van Laer.
26 Jan. Cursus over „Studie van Bewustzijn" door Mej. Gaveel om 14.30 uur ten huize der dames van Laer.
Cursus voor belangstellenden en bibliotheek, Kolonieweg 2 Soest, elke Maandag van 15—17 uur.

UTRECHT, UTRECHTSCHE LOGE.
Voor leden:
7 Jan 20 u. De ontplooiïng van de rijpere jeugd, ingeleid door den Heer J. Maurer.
21 Jan. 20 u. Occulte ontwikkeling, ingeleid door Mevr. J. Brandt.
17 Jan. 20 u. Viering van de verjaardag der loge.
14 en 28 Jan. 20.15 u. Cursus door den Heer L. Vet. Heeft het Oude Testament waarde voor onzen modernen tijd?
Voor belangstellenden:
23 en 30 Jan. 20 u. Cursus door Mej. H. Gantvoort. Theosofie en maatschappelijke verhoudingen.
10 en 24 Jan. 20 u. Jongelieden-cursus door Mej. J. v. Wijngaarden.

VLISSINGEN, HERMES LOGE.
Kasteelstraat 55.
Lezing door den Heer Mr. J. F. van Deinse uit Middelburg, 's avonds 20 uur. Onderwerp en datum nog nader te bepalen.

VOORBURG, LOGE „VOORBURG".
15 Jan. 20 u. Openbare voordracht door den heer J. Kruisheer over: „Wat Theosofie brengt en gebracht heeft", in de bovenzaal van café-restaurant „De Burcht".

WASSENAAR, LOGE „HELIOS".
Iederen Maandagavond bijeenkomst, om de week ook voor belangstellenden. Door één der leden wordt een onderwerp ter bespreking ingeleid. Aanvang 20 uur.
Elke Dinsdagmiddag cursus voor leden over verschillende onderwerpen. Aanvang 15 uur.
Lezing van den Heer J. Kruisheer voor leden en belangstellenden op een nader vast te stellen datum.
Onderwerp: Tempels en paleizen in Britsch Indië. Met lichtbeelden.
De bibliothecaris is iederen Dinsdag, 16 uur, in de Loge aanwezig. Een lijst met opgaaf van boeken, brochures en tijdschriften ligt ter inzage.

ZAANDAM, ZAANDAMSCHE LOGE.
6 Jan. 20 u. Ledenvergadering.
8 Jan. 20 u. Openbare Vergadering. Spreker: de heer J. H. Kengen. Onderwerp: „Theosofie als Realiteit".
15 Jan. 20 u. Bijeenkomst voor leden en belangstellenden.
22 Jan. 20 u. Bijeenkomst voor leden en belangstellenden.
29 Jan. 20 u. Vraagavond.
Bibliotheek. Gelegenheid boeken te leenen, resp. in te ruilen elken Donderdag één uur voor aanvang der bijeenkomsten en daarna.

ZUTPHEN, CENTRUM ZUTPHEN.
Dinsdag 6 en 20 Jan. Cursus Pad van Leerlingschap, te houden door Mej. J. A. Groot Enzerink.
Bibliotheek: Vrijdags van 18—20 uur bij Mevr. Douwes, Kuiperstraat 41.

SPREKERS.
Mevrouw C. Bakhuizen van den Brink—Ozinga, die zich bereid heeft verklaard om lezingen met lichtbeelden te geven over het onderwerp „Iets over Deva's", verzoekt ons bekend te maken, dat haar adres is gewijzigd en zij nu woont Fred. Hendrikstraat 146bis, Utrecht. Men wordt vriendelijk verzocht bij aanvragen voor lezingen zich te wenden tot dit adres.

ADVERTENTIËN